

Eseménytár
az 1999. év zsidó vonatkozású krónikája

január hónap

január 5.

Romániában az oktatási kormányzat kötelezővé tette a holocaust-ismeretek oktatását az általános iskolától az egyetemig. A tanárokat Izraelben készítik fel a történelem tantárgy keretében tanítandó ismeretekre.

január 7.

1. A Mazsihisz nevében Feldmájer Péter elnök bejelentette, hogy a szervezet az Alkotmánybírósághoz fordul, mivel jogtalanak tarja, hogy a költségvetési törvény alapján mindössze 30 ezer forint kárpótlást kaphatnak a német haláltáborok és az orosz lágerek áldozatainak hozzátartozói. Feldmájer emlékeztetett arra, hogy korábban a politikai okból üldözött áldozatok hozzátartozói egy millió forintot kaptak. A még terítéken lévő 170 ezer kárpótlási igényből mintegy százezer érinti a zsidóságot. A Mazsihisz legalább 300 ezer forintot tartana méltányosnak. Sokan egyenesen Orbán Viktor miniszterelnöknek küldték vissza a harmincezer forintos kárpótlást. (Lásd: Népszava, 1999. február 10. 10. p., illetve ÉS 1999. február 12. 10. p.). Izraelben és Nagy-Britanniában az egykori magyarországi áldozatok hozzátartozóinak körében aláírásgyűjtő akció indult. A World Federation of Hungarian Jews American Division Orbán Viktor miniszterelnökhöz juttatta el tiltakozó nyilatkozatát. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Kertész Erzsébet klubot szervezett a kárpótlásban érintettek számára. Az Új Élet 1999. február 15-i számában a Mazsihisz „Felhívást” tett közzé (1. p.), hogy azok, akik tiltakoznak a kormány intézkedése ellen, juttassák el tiltakozó nyilatkozatukat a hitközséghez. Ebben követelik, hogy az országgyűlés hozzon az Alkotmánynak megfelelő, diszkrimináció-mentes törvényt. A Mazsike csatlakozott a Mazsihisz aláírásgyűjtő akciójához. A kanadai Menóra 1999. február 5-én jelentetett meg az Orbán-kormány kárpótlási módszerét bíráló cikket, amit rövidítve az Új Élet 1999. február 15-i száma is idéz a 4. oldalon. Schweitzer József országos főrabbi Áder Jánosnak, az országgyűlés elnökének küldte vissza a számára édesapja auschwitz halála miatt juttatott harmincezer forintot. Az országos főrabbi ez alkalomból a parlament elnökéhez, és Gönczöl Katalinhoz, az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosához intézett levelét közölte az Új Élet 1999. március elsejei számának első oldalán. Randolph L. Braham pedig a BAZ és Nógrád megyei Kárrendezési Iroda ügyvezetőjének küldte vissza a maga harmincezer forintját. Márciusig ötezren csatlakoztak a Mazsihisz tiltakozó akciójához, köztük a szovjet lágereket megjárt foglyok is. A Mazsihisz képviselői az aláírásokat Áder Jánosnak juttatják el. A debreceni Mehon Simon Alapítvány viszont helytelenítette a visszaküldési, illetve aláírásgyűjtési akciót.

2. Az Újpesti Klubban Alexandriai Philón „Mózes élete” című művét ismertette a fordító, Bollák János.

január 11.

A Mazsihisz 99 évre használatba adta Leopold Teitelbaumnak a sátoraljaújhelyi zsidó temetőt, valamint a mellette lévő területet a rajta álló kápolnával együtt. Rabbi Mózes Teitelbaum leszármazottja, az amerikai szatmári közösség rabbija az elmúlt években a területen új épületet emelt, a régieket teljes egészében felújította. Az örökség megóvása érdekében kötötték a felek a szerződést. A temetőt a Mazsihisz, az Emmánuel Alapítvány, és a Klein Lipót kezdeményezésére létrejött Alapítvány újította fel.

január 13.

A Mazsök kuratóriuma kuratóriumi ülésen 14 fő jelenlétében egyhangú döntéssel fogadták el az 1999. évi költségvetést. A kuratórium titkári tisztségre meghirdetett pályázatot eredménytelennek nyilvánították. Döntés született viszont arról, hogy a Mazsök segítséget nyújt azoknak a deportáltaknak, akiket 1944-ben németországi gyárakban kényszermunkára fogtak. A Mazsök közvetítő szerepet vállalt a New York-i Michael Wittig - Ed Fagan ügyvédi irodához, amely a zsidó kárpótlás ügyét világszerte intézi.

január 14.

A TV1 csatornáján levetítették Forgács Péter „A dunai exodus” című dokumentumfilmjét, amelyet Andrásovits Nándor egykori hajóskapitány amatőr felvételeiből állított össze. A kapitány irányította „Erzsébet királyné” hajót a pozsonyi hitközség titkára, Aron Grünhut bérelte ki 1939-ben azért, hogy a náci Tiso-rezsim elől Palesztinába menekítse a 608 utast. Viszontagságos út után egy másik hajóval együtt összesen 900 menekült szállt partra Palesztinában. A hajó egy évvel később még egy exodusban vett részt. Ezúttal a besszarábiai németeket szállította a Harmadik Birodalomba. A Szombat 1999/októberi száma Csepeli György és Mezei Márk előadásának szövegét közölte, amelyek a „Zsidó sorsok magyar filmen” című 1998. decemberi konferencián hangzottak el Forgács Péter filmjeiről. (29-32. p.)

január 17.

1. A Mazsihisz és a Bzsh előjáróságának közös ülésén „Nyilatkozatot” fogadtak el, amelyben a Bzsh teljes vezetősége és elöljárói, valamint a Mazsihisz vezetőinek többsége elhatározta magát Feldmájer Péter vádjaitól, amelyekkel Schweitzer József országos főrabbi a zsidó váló levelekkel kapcsolatban heteken keresztül támadta a zsidó sajtóban. A „Nyilatkozat” megjelent az Új Élet 1999. február elsejei számának 3. oldalán. A Szombat 1999/3. számában Gadó János „A jelkép és a munkás. Schweitzer József és Feldmájer Péter vitájához” címmel (20-22. p.) foglalt állást az áldatlan viszályban. A lap 22-23. oldalán pedig tudósítás olvasható arról, hogy a vita kirobbanását okozó váló levelek kérdése megoldódott, mivel Jermijáhu Kohen antwerpeni dajan egy másik szofér kíséretében Budapestre jött, és Zév Paskesz szóférral együtt az ortodox hitközség székházában négy hosszabb ideje válásra váró párt választott el.

2. A Rauol Wallenberg Egyesület tizedszer rendezte meg fáklyás megemlékezését a Pozsonyi út és Wallenberg utca sarkán lévő reliefnél. A svéd diplomata elhurcolásának évfordulóján Vince Mátyás mondott beszédet.

január 18.

1. Évek óta először fordult elő, hogy a kormány egyetlen képviselője sem jelen meg a pesti gettó felszabadulásának emlékére tartott megemlékezésen. A Dohány utcai templomban Frölich Róbert és Kálmán Tamás főkantor tartotta az emlékezést. A Wesselényi és a Kertész utca sarkán lévő alapítványi iskola falán márványtáblát helyeztek el az 1944-ben itt működött szükségkórház emlékére. Beszédet mondott Szabó Zoltán, Erzsébetváros polgármestere és a Mazsihisz nevében Lazarovits Ernő.

2. Az Erzsébet krt. 42. alatt béke nagygyűlést tartottak, amelyen megjelent a Nemzetközi Vöröskereszt képviselője, Francois Bellon úr is.

január 20.

Havi rendszerességgel Sajtóklubot indítottak a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A házigazda Kertész Péter újságíró volt.

január 25.

1. A Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében Joel Alon izraeli nagykövet adta át a Yad Vasem Intézet kitüntetésait 38 embermentőnek. Posztumusz „Világ Jámhora” kitüntetésben részesült Szervánszky Endre kétszeres Kossuth-díjas zeneszerző, Kelemen Krizosztom, egykori pannonhalmi főapát, Haynal Imre, az egyetem és kórház névadója, Almásy Sándor, Szapáry Erzsébet, a Horthy

család tagja. Személyesen vette át kitüntetését Bíró Albertné Szerencse Margit, Simon Lukács, Haffner Kálmánné Hódossy Anna, Torda Lajos (Pannonhalma), Kuntich Etelka, Losonczy Istvánné Német Magda, posztumusz Dakó István és Rozália, Hidas Ágoston, Dégi János, Hanák Vilmos, Hranýó Antal, Huller István, Járay József, Koháry György, Korecz Rozália, Török József, Köteles János és Margit, Makkai Mária, Meixner László, Mózer István, Nagy András és Erzsébet, Pátzay Pál, Ráczkevy Eötvös Sándor és Blanka, Riczky Antalné és Vancsák Béla.

2. A Magyar Zsidó Múzeum időszaki, építészettörténeti kiállítását Zoltai Gusztáv nyitotta meg. A „Baumhorn Lipót, a zsinagógaépítő” című tárlatot Szegő György, Hadik András és B. Turán Róbert rendezte. A 22 zsinagógát felépítő mester műveit bemutató összeállítás 1999. április végéig volt látható.

január 26.

A Magyarországi Keresztények és Zsidók Tanácsának tisztújító közgyűlésén Várszegi Asztrik pannonhalmi főapátot választották a testület elnökévé, Schweitzer József országos főrabbit pedig társelnökké. Az alelnöki tisztséget Bölcskei Gusztáv református püspök, Szebik Imre evangélikus püspök és Domán István főrabbi látja el. A főtktár Tamás Bertalan református lelkész.

január 27.

1. A vatikáni Soá-dokumentum volt a témája a Keresztény - Zsidó Társaság összejövetelének a Deák téri evangélikus templom nagytermében.

2. A Fővárosi Közgyűlésben Bánovics Tamás MIÉP képviselő Wallenberget a németekkel gyanús kapcsolatokat ápoló, kétes, kalandor egzisztenciának, szerencselovagnak, üzérnek, vesztegetőnek, cselszövőnek nevezte azon a vitán, amelyen a főváros javaslatot tett Pátzay Pál Wallenberg szobrának eredeti helyén, a Szent István parkban való felállítására. A MIÉP frakcióvezetője szerint Wallenberg már kellően reprezentált Budapesten, a főváros inkább állítson emlékművet Bang Jensen ENSZ-delegátusnak, aki életét áldozta a magyar ügyért 1956-ban. A Közgyűlés elítélte a felszólalás náci szellemiségét, 13 ellenében 38 képviselő megszavazta Pátzay Pál Wallenberg szobrának felállítását.

január 28.

A Közép-Európai Egyetemen Shimon Markish, a svájci Geneva University professzora tartott előadást „Russian jewish literature - jewish literature in Russian: approaches and criteria” címmel.

január 31.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban második részével folytatódott a „Bevezetés a jiddis irodalomba” című sorozat. Varga Péter, az ELTE oktatója I. B. Singer műveit elemezte.

Januártól a Mazsike új ügyvezetője Winter Péter, s egyben a Mazsike Hírlevél szerkesztője is.

Új épületbe költözött a Szim Salom Reform Zsidó Közösség: II. Fillér u. 9-11. 1. em. 4.

Megnyílt a Bzsh Szociális osztálya Síp utca 12-ben.

A körzeti elnökök harmadik értekezletét a Bethlen téri körzetben tartották. Az értekezleten Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, Korn József, a Bzsh elnöke és Répás Péter, az UJS (Union of Jewish Students) elnöke tartott tájékoztatót az általuk vezetett szervezetek tevékenységéről és aktuális kérdésekről.

A Bécsi Zsidó Múzeumban márciusig volt látható az „Emlékezések Könyve, Bécsi Memorbuch a fürthi Klaus zsinagógából” című kiállítás. A kalandos sorsú kézirat 1624-től 1932-ig számol be az osztrák zsidóságot ért az áldozatok felsorolásával. A sokáig eltűntnek hitt kéziratot 1998 tavaszán

vásárolta meg Fürth várós zsidó múzeuma egy régiségkereskedőtől. A fürthi intézmény vezetője, Bernhard Purin könyvet is megjelentetett a Memorbuch történetéről.

Gyermekek számára készített kifestőkönyvet, és gyakorlófüzetet a héber írás és olvasás elsajátításához Decsi Imre és Kerekes Gábor a Mazsók támogatásával.

Január közepén a Claims Conference vezetője elbocsátotta Ungár Pétert, a Claims Conference Budapesti Irodájának vezetőjét. A Claims Conference működésével kapcsolatos kritikát fogalmazott meg Feldmájer Péter a Szombat 1999/szeptemberi számában „Egyenlőség? Testvériség? Szabadság?” című cikkében (3-4. p.).

A Magyar Auschwitz Alapítvány Pilisborosjenőn tartott továbbképzést pedagógusok részére „Hogyan tanítsuk a Soá-t?” címmel. A január elején tartott szemináriumon 24 pedagógus vett részt. Ez alkalommal a fő téma az embermentés volt a holocaust idején.

A Palimpszeszt internetes folyóirat januári (12.) száma közölte Mayer Ádám tanulmányát „Az ősatyák népe és az új atyák – zsidóság és kereszténység kapcsolata a patrisztikus korban” címmel.

február hónap

február 1.

1. A Mónus Áron ellen közösségi izgatás miatt 1996-ban a Mazsihisz által tett feljelentés kapcsán az ORFK Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatósága úgy foglalt állást, hogy Adolf Hitler „Mein Kampf” című művében nem állapítható meg a közösség elleni izgatás ténye, ezért Mónus ellen a könyv magyarországi megjelenése miatt folytatott nyomozást befejezte. Az 1996-ban a Man szigeten, az Interseas által Mónus Áron utószavával kiadott kötet terjesztését a Legfelső Bíróság a Mazsihisz panaszára már korábban megtiltotta. (Az Interseas magyarországi képviselője Mónus Áron volt. A mintegy 3000 példányban megjelent kiadványt a kiadónál, illetve a „Demokrata” című újságban lehetett megrendelni.) Az ORFK azonban úgy érvelt, hogy egy nem Magyarországon megjelent kiadványnak csak a terjeszthetőségét lehet vizsgálni, a közösség elleni izgatás tényét nem. A Mazsihisz az ORFK döntése ellen is panaszt nyújtott be a Fővárosi Főügyészségen, mivel az nem vizsgálta az időközben az 1935-ös kiadást utánnomással, 5000 példányban megjelentető gyöngyösi W. Stöcker Kft. Kiadóját. A magyarországi kiadóval szemben már vizsgálni kellett volna a közösség elleni izgatás tényét.

2. A Mazsihisz az 1998. április 26-i közgyűlési határozat értelmében elkülönített 20 millió forintot zsidó vallási, vallási kulturális, szociális és nevelési pályázatok céljára. A pályázatok eredményét az Új Élet 1998. február elsejei száma közölte a 7 oldalon. A beérkezett és pozitívan elbírált pályázatok között szembetűnően sok vonatkozik könyvek, régi-új periodikák kiadására. Így például a nyíregyházi hitközség „Sófár” című kiadványra, az ORI diáklap indításra, a Chabad az „Egység” című folyóirat megjelentetésére kért és kapott támogatást. A Mazsike honlap kialakítására és működtetésére, továbbá a „Hírlevél” és „Évkönyv” kiadásához, Török Petra Lesznai Anna naplója kiadásának előkészítéséhez, a Filum Kiadó a „Kedves Maimonidész” kiadásához, Schweitzer József tudományos kötet kiadásához, a Scheiber Sándor Tanintézet zsidó történelmi szöveggyűjtemény második kötetéhez, az UJS Zsinfo projekt kialakításához, az Aura Kiadó „Pinkas Hakehilot Hungaria” című kötet magyar nyelvű kiadásához, a B,nai B,rith „Zsidó Dokumentációs Központ” létrehozásához, a Zsidó Múzeum a „Vádirat a náciizmus ellen 4. kötetének” összeállításához kapott támogatást. Az ORI könyvtára számítógépes könyvtári rendszer megvásárlásához, a Debreceni hitközség könyvek állagmegóvásához és tárolásához, a Szegedi Hitközség forráskiadvány összeállításához, valamint a Zsinagóga Alapítvány kiadványának támogatásához, a Múlt és Jövő Kiadó kiadványainak megjelentetéséhez, az ORI Tudományos Diákköri Konferencia rendezéséhez, a

Debreceni Hitközség a határ menti magyar ajkú zsidóság első találkozásának megszervezéséhez kapott hozzájárulást.

február 2.

Elhunyt Karig Sára költő, műfordító.

február 7.

A Nagyfuvaros utcai körzetben Baruch Oberlander tartott előadást a Kabbaláról.

február 11.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Ludwig Múzeum kiállítását nézték meg „zsidó szemmel.”. A tárlatvezető Bátorfi Andrea művészettörténész volt.

február 13.

1. A Mazsike Társasági Körének vendége Kondor Katalin, a Kossuth Rádió új főszerkesztője volt.

2. A Várban és a város más helyszínein az 1945-ös februári sikertelen német-magyar kitörési kísérlet emlékét felhasználva már harmadik éve randalíroztak hazai és külföldi újfasiszta szervezetek. A mintegy 200 magyarországi neonáci mellett becslések szerint 150 német, illetve néhány osztrák, szerb, orosz, bolgár és szlovák náci is megjelent a „Becsület Napjának” elnevezett rendezvényre. A koreográfia évről évre ugyanaz: a Várbeli katonai alakulatokat formázó, zászlós, karlendítéses megemlékezést valamilyen előre lefoglalt vendéglátó ipari egységben tartott Sieg Heil!-es eszem-iszmosos újnáci happening zárta. A szervezők a Magyar Nemzeti Arcvonal, a Kommunizmus Üldözötteinek Szövetsége, valamint a Hungaria Skins elnevezésű jobboldali radikális szervezetek tagjai közül kerületek ki. A belügyi szerveknél mindig ugyanaz a két magánszemély - Györkös István, a győri székhelyű Magyar Nemzeti Arcvonal nevű hungarista szervezet vezetője, és Alkay Zsolt - jelentette be a rendezvényt. Ebben az évben a randalírozás helyszínéül a XIII. kerületi Viking Klubban került sor, ahol a szkinhedek összetűzésbe kerültek az őket igazgató rendőrökkel. A rendőrök közül nyolcan könnyebben megsérültek, ezért a belügyi szervek letartóztattak, és hivatalos szervek ellen elkövetett erőszak vádjával bíróság elé állítottak nyolc szkinhedet. A gyorsított eljárás után a Pesti Központi Kerületi Bíróság két év próbaidőre felfüggesztett nyolc havi börtönre ítelt két német, két szlovák, egy cseh és egy magyar letartóztatottat. Egy fiatalkorú elkövetőt másfél évi próbára bocsátott. A bíró indoklásában kiemelte hogy közbűntényes perről van szó, a Várbeli neofasiszta rendezvénnyel a bíróság nem foglalkozott a közfelháborodást kiváltó demonstráció ellenére sem. A korábbi két rendezvény történetét a Népszabadság 1999. február 19-i száma foglalja össze. (4. p.). Az országos rendőrfőkapitány törvényi felhatalmazást várt a hasonló felvonulások megakadályozására. Az országgyűlésben felvetődött a Büntető Törvénykönyv módosításának szükségessége is. Évekkel a Viking Klubbeli neonáci találkozó után, 2003. november 25-én álltak a bíróság elé a koncerten fellépő zenekarok tagjait, mivel az ottani Sieg Heil-ezést és a „Fut a zsidó” című opust a Nemzetbiztonsági Hivatal titkosszolgálati eszközökkel rögzítette. Az ügyészség közösség elleni izgatás vádjával állította bíróság elé a zenészeket. A védőügyvéd, Grespik László első kérdése az volt a bíróhoz, hogy milyen származású. Mert ha zsidó, elfogultságot jelent be.... Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos 2003. novemberében úgy nyilatkozott, hogy Grespik jogellenesen tett fel származásra vonatkozó kérdést, 2004 májusában még mindig csak Grespik kérésének jogosságát vizsgálták... És még hosszán, évekig elhúzódó perek, komolytalan ítéletek hagyták büntetlenül a neonáci randalírozást.

február 15.

Az Új Élet 1999. február 15-i számában Szenes Iván, a Nüb elnöke és Örley Pál, a Muszoe elnöke a közelgő hitközségi választások előtt reményét fejezte ki, hogy az eddigi csapat marad Mazsihisz élén.

február 21.

A Nagyfuváros utcai körzetben a „Fejezetek a zsidó kultúra és tudás történetéből” címmel Borsányi Schmidt Ferenc könyvtárigazgató tartott előadást „Haszidizmus és zsidó reneszánsz” címmel.

február 22.

1. Válaszul a Várban február 13-án tartott hungarista-neofasiszta rendezvényre, Szanyi Tibor szocialista országgyűlési képviselő békés tüntetést szervezett. A „Séta a gyűlölet ellen” elnevezésű fáklyás meneten 8-10 ezer ember vonult a Jászai Mari térről a Vizafogónál lévő mártíremlékműig.
2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Schönér Alfréd főrabbi audiovizuális sorozatot indított „Zsidó hagyomány - egyetemes kultúra” címmel.

február 23.

A Maoih közgyűlésének témája a tisztségviselők megválasztása lett volna, azonban Fixler Hermen elnök az alapszabályra hivatkozva két évvel elhalasztotta a választásokat. Indoklásában a Kazinczy utcai templom felújítását nevezte meg, amelyet maga szeretne végigvezényelni. A teljes rekonstrukció 550 millió forintba kerül, évente 200 millió forintot terveznek ráfordítani. Így a tervek szerint 2001-ben teljes pompájában áll majd a templom. A harmincnyedik éve posztján lévő elnök elmondta, hogy a Mazsihisz-től 116 millió forintot kaptak a Wesselényi utcai iskola és a Chevra Kadisa fenntartására. Az elnök kevesellte az állami támogatásból a Mazsihisz által átutalt 10 százalékot, 30 százalékot tartana igazságosnak.

február 27.

Szita Szabolcs és Gergely Jenő történészekkel beszélgetett Gervai András a Mazsike Klubban a „Zsidómentésről Magyarországon”.

február 28.

Szekszárdon a Művészetek Házában (Mártírok tere 20.) a Keresztény - Zsidó Társaság tartott összejövetelt. A találkozó témája a remény volt. Előadást tartott Johan Gyula evangélikus lelkész, Schönberger András rabbi és Szécsi József, a társaság titkára.

Február elején 84 éves korában meghalt Kövesi Artúr, a Szolnoki Hitközség elnöke. Temetésén Schönér Alfréd főrabbi és Fekete László főkántor látták el a vallási teendőket. Jelen volt Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, és az izraeli követség képviselőjében Yaron Mayer titkár.

Pro-Sanitate kitüntetésben részesítette Losonci András igazgató főorvost az egészségügyi miniszter Batthyány-Stratmann László születésének 128. évfordulóján.

Szolnokon Schwajda György rendezésében állították színre Joseph Stein és Jerry Bock „Hegedűs a háztetőn” című musicaljét Gregor Józseffel és Töröcsik Marival a főszerepben. Az előadást márciusban Budapesten is bemutatták.

A Budapesti Műszaki Egyetem Nukleáris Technikai Intézetében Balla Margit vezetésével folytatták a Qumránból származó 25 agyagkorsó mintáinak vizsgálatát. A jeruzsálemi Héber Egyetem archeometriai tanszéke megszűnt, ezért kérték fel a magyarországi egyetemet a vizsgálat elvégzésére.

Löwy Tamást, a Scheiber Sándor Tanintézet vallási igazgatóját köszöntötte rabbivá avatásának 20. évfordulóján a rabbikar, a Mazsihisz képviselői és tanítványai.

Zoltai Gusztávot Szenes Hanna díjjal tüntette ki a Szochnut és az Izraeli - Magyar Baráti Társaság. A kitüntetés átadására az izraeli magyar követségen került sor Csejtei István követ jelenlétében.

A Nemzetközi Mauthausen Bizottság által alapított „Pro meritis” kitüntetését adományozták Lazarovits Ernőnek a tábor felszabadulásának 50. évfordulóján. A díj átadására az osztrák nagykövet rezidenciáján került sor. Az emléklakettet Wolfgang Bondion professzor adta át, Flora Sallós tervezte. Az ünnepélyes átadáson jelen volt az osztrák, az izraeli, a német, a spanyol és a svéd nagykövet, valamint a zsidó szervezetek képviselői.

Tíz év után ismét Habsburg Ottó volt a vendége a Mazsikének, ám ezúttal nem a Gólyavárban, mint 1989-ben, hanem a Bálint Zsidó Közösségi Házban. Az eseményen jelen volt Schweitzer József országos főrabbi és Bokor Péter filmrendező is.

A Szombat 1999/februári száma Sándor Tibor - Surányi Vera - Varga Balázs és Dési János tollából beszámolót közölt a „Zsidó sorsok magyar filmen” címmel 1998 decemberében tartott konferenciáról (26-32. p.).

A Barátság című folyóirat 1999/1. számában jelent meg Szita Szabolcs cikke „Balfi németek segítsége zsidó kényszer munkásoknak 1944-45-ben” címmel (2371. p.).

március hónap

március 1.

A Goldmark Teremben rendezte meg Purimi bálját a Chabad Lubavics.

március 4.

Scheiber Sándor díjat kapott Felkai László professzor, a neveléstudományok doktora, és Babits Antal szerkesztő. A kulturális miniszter a díj összegét százezer forintról 300 ezer forintra emelte.

március 5.

A Népszabadság 1999. március 5-i számának 10. oldalán az „Érvek vélemények” rovatban közétették Lovas István „Összehasonlító véralgebra és a holocaust” című, a holocaust lényegét, egyediségét tagadó írását. Az írás közlése miatt a rovatvezető Bossányi Katalin lemondott. A közlését Eötvös Pál főszerkesztő közvélemény figyelmeztetésének szándékával indokolta ugyanabban a lapszámban és ugyanazon az oldalon. Eötvös a társadalmi önvizsgálat szükségességére is felhívta a figyelmet. A holocaust tényét ugyan ma Magyarországon nem tagadják, de terjed a népirtás relativizálása, ami ugyanúgy antiszemitizmus, mint a Soá tagadása lenne. A Népszabadság 1999. március 8-i számában 72 értelmiségi „Nyílt levél”-ben tiltakozott az ellen, hogy a Népszabadság közölte Lovas írását. Annak a helye a „Demokratában” lett volna, amely lap rendszeresen teret ad Lovas jobboldali nézeteinek. Az aláírók a következők voltak: Csepeli György, Haraszti Miklós, Szöllőssy-Sebestyén András, Donáth László, Neményi Mária, György Péter, Petschnig Mária Zita, Kéri László, Bauer Tamás, Hiller István, Ripp Zoltán, Vitányi Iván, Árvai Jolán, Kurucz Pál, Litván György, Vásárhelyi Miklós, Kasza László, Verő László, Mohai V. Lajos, Szalai Erzsébet, Völgyes Iván, Gombár Csaba, Várhegyi Éva, Kondrád György, Farkasházy Tivadar, Szabó Miklós, Szendrő Borbála, Heller Ágnes, Závada Pál, Szalai Pál, Ágh Attila, Popper Péter, Nógrádi Gábor, Hajdú Tibor, Bőjte József, Jancsó Miklós, Hegedűs Zsuzsa, Antal László, Eörsi István, Marx József, Zágoni Miklós, Lévai Katalin, Lévai Júlia, Tardos Márton, Szilágyi Ákos, Horgas Eszter, Levendel Ádám, Kardos Júlia, Radnóti Miklós, Zachar Zsófia, Dornbach Alajos, Mislivetz Ferenc, Heiszler Vilmos, Vásárhelyi Mária, Dés László, Kovács András, Pomogáts Béla, Veres András, Szvák Gyula, Tömpe István, Baráth Katalin, Krausz Tamás, Tamás Gáspár Miklós, Bodor Pál, Varsányi Anikó, Földes Anna, Mihályi Gábor, Matolcsy György, Voszka Éva, Vámos Tibor, Molnár Péter, Furmann Imre. Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke 1999. március 9-én megjelent levelében egyetértéséről biztosította az aláírókat, bár a közlés véleménye szerint meglévő szemléleti

problémára hívja fel a figyelmet. 1999. március 13-án pedig a Mazsihisz fizetett közleményben egyértelműen a közlés ellen foglalt állást. Ugyancsak a március 13-i számban jelent meg Macskássy Izolda festőművész ellenprotestáló levele, amely Lovas és az általa képviselt szellemiség mellett foglalt állást, s amelyet többen aláírtak tiltakozván a holocaust-tagadás vádjá ellen. Az MTV Aktuális című műsorában György Péter esztéta a közlés ellen tiltakozók nevében, Tallós Emil a Macskássy-leveél aláíróinak képviselőjében vitatkozott Betlen János mikrofonja előtt. Az Élet és Irodalom és a Népszabadság hasábjain még sokáig folyt a vita arról, hogy az ország vezető napilapjában van-e helye a Lovas-féle írásoknak. Megszólalt többek között Révész Sándor „Szöveg és feladat”(Népszabadság 1999. március 12.), Ungvári Tamás: „Unabomber a Népszabadságban” (ÉS 1999. március 19.) Halmai Gábor: „A véleménynyilvánítás és a szerkesztés szabadsága” (ÉS 1999. március 26.) Révész Sándor: „A kényszerítő erő” (ÉS 1999. március 26.) Lévai Júlia: „Vörös farkok egy Hyde-Park kalodában” (ÉS, 1999. április 23 és 30.) Vajda Júlia - Vajda Mihály: „Vágnánk párbeszédre?” (Népszabadság 1999. május 17. 14. p.) Lovas István az ÉS 1999. május 7-i számában „Egy vitához” címmel (2. p.) reagált, valamint a TV3 1999. május 9-i Napkelte című műsorának volt vendége. A Szombat 1999/5 számában Novák Attila „Új hangok egy régi témára - holocaust-tagadás vörösbarna köntösben” címmel (3-5. p.) szólott hozzá a vitához.

március 6.

Az Oneg Sabbat Klubban Pelle János tartott előadást „Az egyetemi zsidóveréstől a Soáig” címmel

március 7.

Az 1992-ben megalakult Szim Salom progresszív zsidó közösség beiktatási ünnepséget rendezett Kelemen Katalin rabbi tiszteletére a Duna Palotában. (Bp. V. Zrínyi u.). Kelemen Katalin a szervezet alapítói között volt. A beiktató rabbi a Melbourne-ből jött Fred Morgan volt. A beiktatás alkalmából több egyház prominens képviselője - így Várszegi Asztrik pannonhalmi főpap és a Mazsihisz több vezetője - üdvözlő táviratot küldött, ám személyesen egyikük sem jelent meg. A Mazsihisz nem járult hozzá, hogy a Szim Salomot hivatalosan is egyházként jegyezzék be. Kelemen Katalin 1998 nyarán fejezte be tanulmányait a londoni Leo Boeck Intézetben.

március 8.

A Muszoe Mauthauseni Táborcsoport a Síp utcai Díszteremben beszámoló értekezletet tartott, egyben előkészítették a május 9-re tervezett zarándokutát is.

március 10.

1. A Magyar - Izraeli Baráti Társaság vendégeként Pintér Sándor belügyminiszter bejelentette, hogy az 1999. február 13-án történt neofasiszta tüntetés hatására a kormány felkérte az Országgyűlés Alkotmányügyi Bizottságát, hogy vizsgálja felül a gyülekezési, valamint az egyesületi törvényt.

2. „Volt egyszer egy erdélyi szász irodalom” címmel Winter Péter tartott előadást a Mazsike Klubban, majd ugyanitt a Mazsike szerepéről vitatkoztak az antiszemitizmussal szembeni fellépésben. A vitavezetők Korányi László és Székely Gábor voltak.

március 11.

1. Orbán Ferenc, a Mazsihisz Oktatási Osztályának vezetője tartott beszámolót a Hunyadi téren, a Generációk Klubjában.

2. A Thália Színházban mutatták be Markó Iván „József és testvérei” című balettjét a Magyar Fesztivál Balett előadásában.

3. A Mazsike Festészet Kedvelők Klubja az Ernst Múzeumba látogatott, ahol Fitz Péter művészettörténész vezetésével Várady Róbert műveinek kiállítását tekintették meg.

4. A Rabbikar ülése megerősítette Schweitzer József országos főrabbit, a Bét Dín fejét ebben a tisztségében, Deutsch Róbert főrabbi pedig továbbra is a rabbiság igazgatója maradt.

március 12.

Elhunyt Jehudi Menuhin (1916-1999), világhírű hegedűművész. A Szombat 2000/februári száma 13-14. oldalán emlékezett rá.

március 14.

A Balázs Pál Alapítvány tanulmányi versenyt írt ki a zsidó iskolák és a Talmud Tórák diákjai számára, amelynek a döntőjére a Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnáziumban (Bp. Laky Adolf u.38-40.) került sor. A második alkalommal megrendezett versenyt Baruch Oberlander rabbi, Orbán Ferenc és Zoltai Gusztáv nyitotta meg. Balázs Pál az előselejtezőkön résztvevők nagy számáról, azok eredményéről, a tanulók imponáló felkészültségéről beszélt.

március 15.

1. Válaszul a február 13-i neofasiszta rendezvényre a Dohány utcai zsinagóga előtt a Mazsihisz tiltakozó demonstrációt szervezett.

2. A Blaha Lujza téren a Szabó Albert vezette „Magyar Népjóléti Szövetség” tartott hungarista demonstrációt. Itt kétségbe vonták a zsidóknak az 1848/49-es szabadságharcban való részvételét, Sárosi Viktor, a párt elnökhelyettese pedig a Dohány utcai templomnál összegyűlteknek az üzenete, hogy „Elegünk van a zsidók pofátlanságából.” Fábri György nyugalmazott honvéd hadnagy feljelentést tett Szabó és Sárosi ellen, és tiltakozott a „Fasizmus Üldözötteinek Érdekképviseleti Fóruma” is. Augusztusban Szabó Albert elhagyta az országot, és a Nemzetbiztonsági Hivatal jelentése szerint visszatelepült Ausztráliába. (Népszabadság, 1999. november 24. 1. p. és november 25. 4. p.)

március 17.

A Biblia-verseny döntőjébe 18 diák jutott be a 3 zsidó iskola tanulóiból. A vetélkedő anyagát a T,nach, a Próféta Könyve, a Tóra és a Szent Íratok köréből állították össze, a zsűri elnöke Schweitzer József országos főrabbi volt. A verseny győztesei közül ez első két helyezett Izraelben a nemzetközi Biblia Versenyen képviselte a magyarországi zsidóságot. A verseny győztese Nagy Noémi (Lauder), Scheiber Judit (Amerikai), Heisler Balázs, Selmeczi Tamara, Klein Judit, és Cziegler István lett. A díjakat Eliezer Gilad, a Szochnut igazgatója adta át.

március 18.

A Duna Televízió zsidó vallási műsorában a szekszárdi és a szabadkai hitközség mutatkozott be. Beszámoltak a Bét Menachem zsidó iskola purimi ünnepségéről, az első itthoni női rabbi felavatásáról. Deutsch Róbert főrabbi és Róbert László beszélt a Purim jelentőségéről.

március 21.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Forgács Péterrel, az 1999 évi filmszemlén nagydíjat nyert „Dunai exodus” dokumentumfilm rendezőjével beszélgetett Sípos András filmrendező.

2. Este ugyanitt az Osztrák Kulturális Intézzel közös rendezvényen „Kakoah” címmel koncertet adott az Andy Manndorff együttes.

március 23.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban az „Idősek éve” alkalmából „Önkéntes munka a zsidó közösségben” címmel konferenciát rendezett a Joint Magyarországi Irodája és a Magyarországi Zsidó Szociális Alapítvány. A szekciókat Talyigás Katalin, Salamon Edit, Domán Istvánné és Csizmás Antalné vezette.

március 24.

1. Az izraeli Meggidó Körzeti Önkormányzat pengetős zenekara, a Metare Har VeEmek lépett fel a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

2. A Dohány utcai templomkörzet Barátság Klubjában Staller Tamás Spinozáról és Majmuni Mózesről tartott előadást.

3. A Rauol Wallenberg Egyesület szigorúbb fellépést sürgetett a szélsőséges jobboldali mozgalmak ellen, ezért törvényjavaslatot dolgozott ki a tiltott önkényuralmi jelképekről szóló törvény módosítására. Huff Endre Béla ügyvivő sajtótájékoztatón jelentette be, hogy a javaslatot eljuttatják az országgyűlés alkotmányjogi bizottságához.

március 25.

1. A Budapesti Zsidó Hitközség választási közgyűlését a Síp utcai Díszteremben tartották. A választási és jelölőbizottság elnöke Lazarovits Ernő volt. A választások eredményeként Lancz Tibort (Hegedűs utcai körzet) választották a Bzsh elnökévé, az ügyvezető igazgatói tisztet továbbra is Zoltai Gusztáv látja el. Vezetőség: Deutsch Gábor, Engländer Tibor, Friedmann Józsefné, Heisler András, Kárpáti Pál, László Miklós, Olti Ferenc, Pollák Jenő, Streit Sándor, Szepesi Hugó, Ungvári Tamás. Számvizsgáló Bizottság: Heisler László, Kardos Péterné, Kővári Ernő, Nőbl Tamás, Szeszler György.

2. Elhunyt Schmidég József (1921-1999) rabbi, az ORI volt professzora. A Rákoskeresztúri temetőben Schweitzer József országos főrabbi mondott gyászbeszédét, amelyet az Új Élet 1999. április 15-i száma közölt a 4. oldalon.

3. A Kiscelli Múzeumban Szotyory László tárlatát tekintették meg a Mazsike Festészetkedvelők Klubjának tagjai Késmán József művészettörténész vezetésével.

4. Az Amerikai Nagykövetség és az Intercom szűk körben bemutatta a Spielberg Dokumentációs Központ filmjét, az „Utolsó napok”-at.

március 27.

A Mazsike Klubban Yad Vasem kitüntetettekkel beszélgetett Gervai András.

március 26.

1. A Soros Alapítvány az 1998. évi társadalomtudományi alkotói díját Komoróczy Géza orientalistának ítélte. A Trafó Kortárs Művészetek Házában átadott díj két éven át 720 ezer forint.

2. A Soros Alapítvány folyóirat támogatási kuratóriuma egy millió forintot ítél meg a Múlt és Jövő zsidó kulturális folyóiratnak.

március 28.

A Mazsihisz választási közgyűlésén a választási és jelölő bizottság elnöke Orbán Ferenc volt. A választásokat megelőzően Suchman Tamás visszalépett a jelöltségtől, így Feldmájer Péter és Tordai Péter közül választottak elnököt. A nyertes Tordai Péter, a Budai körzet vezetője lett. Ügyvezető igazgató továbbra is Zoltai Gusztáv maradt. A vezetőség tagjai: Engländer Tibor, Freund Jenő, Gráf Imre, Herczog László, Stark András, Halmos Sándor, Kertész Gábor, Lipkovits Tibor, Lednitzky András. Elnökhelyettesek: Fixler Herman, Heisler András, Weisz Péter, Olti Ferenc. Számvizsgáló bizottság: Heisler László, Kardos Péterné, Kővári Dezső, Pollák Jenő, Moskovits Sándor.

március 31.

Peszach.

Debrecenben és Nyíregyházán is tisztségviselő választó beszámoló közgyűlést tartottak a helyi hitközségek. Debrecenben az előjáróság javaslatára Réti Béla részesült „Zsinagógáért”, Heimann Sándor Chevra elnök pedig a „Közösségi Munkáért” kitüntetésben. A hitközség elnökévé Weisz Pétert választották, küldöttekké pedig Gergely Judit professzort, Weisz Pétert, Feuermann Lászlót, Halmos Sándort és Dávid Jenőt. Nyíregyházán Halmos György, a debreceni hitközség ügyvezető elnöke is jelen volt a közgyűlésen. A Mazsihisz közgyűlésére Kertész Gábor elnököt és Sárosi György vezetőségi tagot delegálták. Döntöttek arról is, hogy a nyártól Debrecenben működő Rónai István rabbi egyúttal a Tiszántúl, Miskolc és Nyíregyháza rabbija is lesz.

Márciusban jelent meg a Sátoraljaújhelyi Városszépítő Egyesület felhívása a Zempléni Zsidó Múzeum szervezéséről.

Februárban és márciusban a Budapesti Klezmer Band 47 koncertet adott Hollandiában.

A mozikban elkezdtek vetíteni Roberto Benigni Oscar-díjjal kitüntetett „Az élet szép” című filmjét.

Az R.S.9 Színház Lábán Katalin rendezésében bemutatta az Anne Frank naplójának adaptációját. A főszerepet Gergely Erika játszotta.

A Budapesti Negyed folyóirat 1999 tavaszi száma „Kóbor Tamás, Budapest regényírója” című tematikus számmal jelentkezett. A számot Sánta Gábor szerkesztette (264 p.).

A Szombat 1999/márciusi száma „Nők, zsidók, feministák” tematikus számot jelentetett meg, amelyben Pécsi Katalin, Pető Andrea, Kelemen Katalin, Naomi Grossman, Peresztegi Ágnes, Elaine Röhrig, Balla Zsófia, Lóránt Zsuzsa, Balla Margit, S. Benedikt Vera és Szeszler Anna írása jelent meg.

A História 1999/márciusi számában „A Reich család történetéről” jelent meg tanulmány.

április hónap

április 3.

Popper Péter tartott előadást a Mazsike Klubban „A kereszténység kiszakadása a zsidóságból” címmel.

április 6.

Zarándokutat szervezett Lichtenwörthbe a Muszoe táborcsoportja.

április 10-11.

Az UJS autóbuzsós zarándokutat szervezett Auschwitzba.

április 13.

1. Az izraeli nagykövetség, a Mazsihisz és a Szochnut a holocaust áldozatainak napján Jom Házikáron Le Soá megemlékezést rendezett az Emmánuel emlékfánál. Tóth Emil főkátor gyászimája után Schweitzer József országos főrabbi mondott beszédet. A várbeli újfasiszta megemlékezés és a március 15-én a Blaha Lujza téren lezajlott szkinhed tüntetés kapcsán a főrabbi követelte, hogy a törvényhozás olyan törvényeket alkosson, amelyek között a zsidók félelem nélkül élhetnek. Az Emlékfánál a Mazsihisz, a Bzsh, az izraeli nagykövetség, a Szochnut vezetői koszorúztak.

2. Ráckeven az önkormányzat kezdeményezésére emléktáblát állítottak a holocaust helybéli áldozatainak emlékére. A Budapest Bank épületének falán elhelyezett táblát Kulcsár István polgármester avatta fel. Közreműködött Markovits Zsolt rabbi, Darvas Sándor helytörténész és Fegyő János múzeumigazgató. Felszólalt Beer Iván, a Magyarországi Holocaust Emlékalapítvány elnöke is.

április 14. és 22.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Ludwig Múzeum gyűjteményének zsidó vonatkozású műtárgyait nézte meg Bátorfi Andrea művészettörténész vezetésével.

április 16.

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán (Bp. VIII. Reviczky u. 46/c.) Volkmar Fritz tartott előadást a kinereti ásatásainak legújabb eredményeiről. A jeruzsálemi régészeti intézet volt német igazgatója április 12-16. között szemináriumot tartott a református egyetemen.

április 17.

Az Oneg Sabbat Klubban Erős Ferenc tartott előadást „A rasszizmus új formáiról Magyarországon” címmel.

április 18.

Eredeti helyén, a Szent István parkban állították fel Pátzay Pál „Kígyóölő” című szobrának másolatát. A szobor eredetijét - amelyet Raoul Wallenberg emlékére készített a művész 50 évvel ezelőtt - hivatalos átadása előtt elrabolták, majd kalandos hányattatás után a debreceni Biogál Gyógyszergyár előtt állították fel. A szobor eredeti helyén való visszaállítására 1998-ban szoborbizottság alakult Deák Gábor és Vince Mátyás vezetésével. Adományok gyűjtésével lehetővé vált, hogy a karcagi Győrfi Sándor szobrászművész újraöntse a Kígyóölőt. A szobor talapzatát Rajk László építész tervezte, a posztamens oldalán lévő domborművet Marosits István készítette. A szobor avatásán Demszky Gábor főpolgármester, Staffan Carlsson svéd nagykövet és Somlyó György költő mondott beszédet. A szobrot - amelynek újrafelállítási költsége 14 millió forintot tett ki - Deák Gábor és Vince Mátyás leplezték le a szoborbizottság nevében.

április 19.

Az Írók Könyvesboltjában Heller Ágnes és Schönér Alfréd mutatta be David Flusser: „A judaizmus és a kereszténység eredete”, valamint Blau Lajos: „Zsidók és a világkultúra” című kötetét a Múlt és Jövő kiadásában.

április 23-25.

A Budapesti Kongresszusi Központban hatodik alkalommal rendezték meg a Nemzetközi Könyvfesztivált, amelyen zsidó vonatkozású könyvek kiadói is szerepeltek.

április 25.

Izrael Állam fennállásának 51. évfordulóján a Köröscsarnokban rendeztek egész napos fesztivált a zsidó szervezetek. A fesztivált Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója köszöntötte. Az Izrael Államról rendezett vitafórum vendége Eli Netzer író, Réz András filmesztéta, Darányi András és Ariela Kövesi követségi titkár volt. Koncertet adott a Pannónia Klezmer Band és Gerendás Péter. A Magyar - Izraeli Baráti Társaság a Vigadóban rendezte megemlékezését. Itt Hidvégi György főtitkár köszöntötte az egybegyűlteket, köztük a Bzsh és a Mazsihisz vezetőit. Ünnepi beszédet Joel Alon nagykövet mondott, majd az ünnepi műsorban fellépett Péter Cecília magánénekes, és Yotam Cohen, az izraeli Operaház tagja. Zongorán kísért Neumark Zoltán.

április 29.

1. Joshua Blau, az Israel Academy of Sciences and Humanities tagja kapta az 1999 évi Bacher Vilmos emlékermet. A kitüntetettet Glatz Ferenc, az MTA elnöke és Ritoók Zsigmond, az akadémia I. osztályának elnöke köszöntötte. A laudációt Komoróczy Géza mondta el a kuratórium nevében. A kitüntetett „Zsidó-arab (judeo-arab) nyelvészeti tanulmányok: a Bacher Vilmos utáni évtized” címmel tartott előadást az MTA Tudósklubjában. A rendezvényen jelentette be Glatz Ferenc, hogy folyamatban van az MTA Judaisztikai Kutatócsoportjának akadémiai intézetté való átminősítése.

2. A Bzsh közgyűlésén Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató beszámolt az 1998. év gazdasági tevékenységéről, valamint elfogadták az 1999-es költségvetést. Az előző gazdasági évet a Bzsh 62.7 millió forintos többlettel zárta. Az ügyvezető igazgató tájékoztatta a közgyűlést, hogy a parlament illetékes bizottsága megszavazta az Országos Rabbiképző Intézet egyetemmé nyilvánítását. Hozzászólások szorgalmazták a költségvetés ellenőrizhetőségét, illetve a takarékos gazdálkodást

(Heisler László, Lancz Tibor, Fehérvári József - Páva utcai körzet és Pollák Jenő Nagyfuváros utcai körzet.) Olti Ferenc az antiszemitizmus elleni fellépésre kért külön keretet a költségvetésben, Kálmán Kálmán pedig a Dohány utcai templom rekonstrukciójának befejezésére biztosított 20 millió forinthez kért kiegészítő hozzájárulást. Az utóbbi két javaslatot nem fogadta el a közgyűlés, mert a vidéki rekonstrukciók sürgősebbek.

Áprilisban látogatást tett az Új Élet Szerkesztőségében a torontói Menóra című lap főmunkatársa, Regős Péter.

A Bzsh újonnan megválasztott vezetői - Lancz Tibor elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató - villámlátogatásra Bécsbe utaztak a bécsi hitközség vezetőihez. Ariel Muzican, a bécsi hitközség elnöke diplomáciai támogatást ígért, mivel Áder János, a magyar parlament elnöke mindeddig nem válaszolt Schweitzer József országos főrabbi hozzáintézett második levelére sem, amelyben szóvá tette a harmincezer forintos kárpótlás megalázó voltát. Bécsben elmondták, hogy mindazok a magyar állampolgárok, akik 1938-45 között Bécsben éltek, és nyugdíjuk vagy jövedelmük nem éri el a 15 ezer schillinget, járadékra jogosultak.

A Múltunk című folyóirat 1999/2 számában Ságvári Ágnes tanulmánya jelent meg „Holocaust a Kárpátalján 1941” címmel.

A Szombat 1999/4. és 5. számában Pálfalvi Lajos közölt „Zsidó témák a lengyel irodalomban (1945-1990)” címmel kétrészes tanulmányt (30-32. p. és 24-30. p.).

A Mozgó Világ 1999/4 számában Gergely Jenő tanulmánya jelent meg „A püspöki kar, a Szentszék és a magyarországi Holocaust (87-100. p.)” címmel, és Ungvári Tamás „Az elveszett gyermekkor - Szép Ernő, Babits és a „zsidókérdés.” (100-107. p.) című publikációja jelent meg.

A Barátság című folyóirat 1999/2 számában Ember Mária „A lengyel menekültek és Wallenberg” címmel közölt írást. (2446. p.).

május hónap

május 2.

A Mazsihisz közgyűlése elfogadta Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató beszámolóját az 1998-as évről, valamint jóváhagyta az 1999-es költségvetést. A fontosabb események között az ügyvezető igazgató kiemelte, hogy az ORI-ben 34 fővel elindult a művelődéstörténeti szak, 12 fővel pedig a kántorképző. A Rabbiképző bevezető szakán pedig 7 fő tanul. Schönberger András rabbi főrabbiá történő kinevezését a közgyűlés egyhangúan megszavazta. Lednitzky András Szegedről kifogásolta, hogy a jövedelemadók egy százalékából befolyt adományok felhasználást a törvény értelmében nyilvánosságra kell hozni, a hitközség pedig ezt nem tette meg. Az idei tervezett költségvetés vitáján Nattán László Kaposvárról és Dávid Jenő Debrecenből a temető helyreállítására kért pénzt, Kaufmann Pál Pécsről a zsinagóga helyreállításához kért segítséget. A Mazsihisz vezetői a válaszokat későbbre levélben ígérték. A Mazsihisz közgyűlése elfogadta Tordai Péter újonnan megválasztott elnök hétpontos hosszú távú programtervét. Elsőként a fiatalok bevonását szorgalmazta a zsidó hagyományok ápolásába. Ennek módja egyrészt az oktatás, másrészt a nyáron valószínűleg ifjúsági rabbit nevez ki a Mazsihisz. Másodsor: korszerűsíteni kell a szervezet alapszabályát és gazdálkodási rendjét. Harmadszor: felül kell vizsgálni a vagyonkezelési szabályzatot, fel kell mérni a Mazsihisz ingó- és ingatlan vagyonát. Negyedszer: fel kell dolgozni a múzeumok és könyvtárak állományát számítógéppel. Ötödször: át kell világítani a szociális és egészségügyi intézmények működését, új forrásokat kell találni finanszírozásukra. Hatodsor: át kell

tekinteni a Mazsihisz kárpótlási, kártérítési és jogi ügyeit, és hetedszer: a nemzetközi zsidó szervezetekhez fűződő viszonyát. A program kidolgozásával egy hét fős tanácsadó testületet bíztak meg, melynek tagjai: Lichtmann Tamás, Szeszlér Tibor, Bán György, Kárpáti Tamás, Deák Andrea, Kárpáti Pál és Ungvári Tamás.

május 8.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban Eran El-Bar izraeli zeneszerző szerző estjét rendezték meg.

május 9.

1. A Budapesti Zsidó Múzeumban „Ennyi. Budapest – Bécs – Hollywood” címmel kiállítás nyílt a zsidó filmesekről. A kiállítást Szegő György rendezte, a katalógust Götz Eszter tervezte. A tárlatot Ben Turán Róbert és Gerő András történész nyitotta meg.

2. Heinrich Heine estét rendezett születésének 200 évfordulóján a Keresztény - Zsidó Társaság és a Magyarországi Holocaust Emlékalapítvány a Hotel Sunlightban (XII. Eötvös u. 41.) Szécsi József és Beer Iván emlékbeszéde után a költő verseiből Beer György, Balogh Zsolt és Havas Judit színművészek adtak elő. „Heine Hol?” című versét Nógrádi Péter zenésítette meg, melynek ősbemutatóját is a rendezvényen tartották. Zongorán Neumark Zoltán kísérte Szécsi Máté operaénekest.

3. Debrecenben a győzelem napjának ünnepén a Wallenberg szobornál Weisz Péter, a debreceni hitközség elnöke tartott emlékező beszédet.

május 10.

A Hunyadi téri Generációk klubjában B. Turán Róbert beszélt a Zsidó újjászületésről.

május 11.

A „Jewish Budapest” című könyv bemutatóját tartották a Magyar Tudományos Akadémia 3. emeleti Előadótermében. A könyvet a Central European University Press adta ki, a kötetet Glatz Ferenc, az MTA elnöke, Schweitzer József országos főrabbi és Komoróczy Géza, a könyv szerkesztője mutatta be.

május 12.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Kiscelli Múzeumban megtekintette a László Károly gyűjteményéből készült válogatást. A programot Bátorfi Andrea művészettörténész vezette.

május 13.

Tatabányán Jeruzsálem-napot rendezett a Magyar - Izraeli Baráti Társaság. Ezen Joel Alon nagykövet elmondta, hogy az elmúlt 11 évben 700 millió dollárt ruháztak be izraeli befektetők Magyarországon. Eddig 22 magyar-izraeli baráti társaság működik. A megyeháza aulájában kiállítás nyílt Kőbányai János fotóiból. Sor került egy ipari, egy kereskedelmi és egy mezőgazdasági innovációs tanácskozásra is.

május 15.

Az Éjféli Kiállítás Misszió és a Keresztény - Zsidó Társaság rendezvényén Szécsi József tartott előadást „Egy zsidó és egy keresztény ima” címmel a Baptista templomban (VIII. József krt. 12.)

május 18.

Az MTA Nyelvtudományi Intézet könyvtárában (Bp. I. Színház u. 5-9.) Hunyadi László, a KLTE Általános Nyelvészeti tanszékének vezetőjének vezetője tartott előadást „A bibliai héber láthatóvá vált prozódiaja és az univerzális grammatika” címmel.

május 19.

Izraelben Ehud Barak, a Munkapárt jelöltje nyerte a választásokat és lépett a Likud-párti Benjamin Netanjahu helyébe.

május 26.

1. A Mazsók kuratóriumi ülésén három évre megválasztották titkárnak Sebes Gábort, és elfogadták a Mazsók 1998-as mérlegét. Határozatképtelenség miatt júniusra halasztották a támogatásáról szóló döntést.

2. A Magyar Nemzeti Galéria „Búcsú a XX. századtól” című tárlatán Zwickl András művészettörténész vezette a Mazsike Festészetet Kedvelők Körének múzeumlátogatását.

május 27.

A Macisz „Zsidókérdés a médiában, avagy meddig tart a szabadság...” címmel vitát rendezett a Gyógyypedagógiai Tanárképző Főiskola Dísztermében. A vitát Rózsa Péter, az MTV munkatársa vezette. A felkért hozzászólók Halmai Gábor alkotmányjogász és Wisinger István, a MÚOSZ elnöke voltak, a Vitaindító előadást Engländer Tibor, a Macisz elnöke tartotta.

május 28-30.

Idősgondozásról és a fiatalok neveléséről rendeztek konferenciát Debrecenben. A rendezvény fővédnöke Berényi Dénes akadémikus, a Debreceni Akadémiai Bizottság elnöke volt, a konferenciát a debreceni zsidó hitközség, a város polgármesteri hivatala, a helyi Magyar Zsidó Kulturális társaság, a Joint, a Mazsihisz és az Illyés Alapítvány rendezte.

május 29.

Az Oneg Sabbath Klub Zsidónak lenni sorozatában Suchmann Tamás beszélt zsidóságáról.

május 31.

Az Országos Széchényi Könyvtárban kiállítás nyílt a második világháborúban embereket mentő diplomaták életútjáról „Életmentő útlevelék” címmel. A kiállítás megnyitóján jelen volt Per Anger, Wallenberg egykori munkatársa is. A tárlatot Göncz Árpád köztársasági elnök nyitotta meg.

Az újpesti zsinagógában újjáavatták a háború alatt tönkretett orgonát. A rekonstrukció költségeit a Salgó László Alapítvány gyűjtötte össze. Az avatáson jelen volt Joel Alon izraeli követ is. Az avatóbeszédet Deutsch László főrabbi és Kadlerovits Géza kuratóriumi elnökondott. Az avató hangversenyen Lisznyai Mária és Király Csaba orgonaművészek játszottak a felújított hangszeren, Kálmán Tamás, Tóth Emil és Fekete László főkántorok, valamint a Scheiber Sándor Gimnázium kamarakórusa adott műsort.

A Dózsa György úti Angyalföldi zsinagógát Schweitzer József országos főrabbi és Kálmán Tamás főkántor avatta újjá. A főváros legkisebb zsidó templomának történetét Deutsch Róbert főrabbi ismertette, az ünnepségen megjelent Schőner Alfréd rektor, a Mazsihisz és a társkörzetek vezetői.

Debrecenben a Pásti utcai rituális fürdőt a Mazsihisz, a Cödakő és a helyi hitközség összefogásával újították fel. Az avatáson Deutsch Róbert főrabbi és a debreceni hitközség ügyvezető igazgatója, Halmos Sándor mutatta be a létesítményt.

Bodrogkeresztúron Reb Sájale egykori csodarabbi halálának évfordulóján a megszokottnál is többen vettek részt. A Kossuth u. 25-ben helyrehozott egykori rabbilakás ajtaján Rubin főrabbi, a New York Brooklyn részében működő bodrogkeresztúri közösség vezetője helyezte el a mezüjét. Az épület zsidó közösségi házként gyerekek nyári táborozását szolgálja majd, helyreállításának költségeit az amerikai Ritter Salamon állta. A cadik sírjának felújítása is a Ritter és a Rubin család adományaiból és szervezésében valósult meg.

A Muszoe Mauthauseni Táborcsoportjának zárandokútján résztvett Lazarovits Ernő, a mauthauseni és a guns kircheni tábor túlélője, Szenes Iván a NÜB elnöke, valamint az ORI több tanára és hallgatója Haraszti György vezetésével.

Májusban a Dohány utcai, a Frankel Leó utcai és az Alma utcai körzet holocaust túlélői számára szerveztek izraeli utazást a hitközségek.

Pécsen a Művészetek Házában adták át a 92 éves Mátyás Miklósnak a Yad Vasem Intézet „Igaz Ember” kitüntetését. Az idős embert Yaron Mayer köszöntötte a követség, Lazarovits Ernő pedig a Mazsihisz képviselőjében. Jelen volt a városi önkormányzat és a helyi Magyar-Izraeli Baráti Társaság képviselője is.

Májustól Novák Attila cionizmuskutató munkatársul szegődött a Szombathoz. Várai Emil viszont, aki a kezdetektől a lap munkatársa volt, visszavonult.

Újratelepítették és helyreállították az Újpesti Szociális Otthon kertjét. Az avató „Kerti Partyn” Deutsch Márta igazgató köszöntötte a kert kialakításában résztvevőket, a Pedagógium szociális munkás szakának hallgatóit, az újpesti Nőcsoport tagjait, valamint a vendégeket, köztük az Alma utcai Szeretetotthon lakóit. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató és Deutsch László újpesti főrabbi méltatták a közösségi összefogással és adakozással kialakított új közösségi teret.

június hónap

június 3.

1. Szabó László Zsolt, az MTV napokban kinevezett ügyvezető elnöke meglátogatta a Mazsihisz vezetőit. A hitközség vezetői nemtetszésüket fejezték ki, amiért a Magyar Demokrata szerkesztőjét, Csermely Pétert nevezték ki az MTV hírigazgatójává.

2. Az Osiris Kiadó rendezvényén Vermes Géza tartott előadást „A zsidó Jézus vallása” címmel. A rendezvényre abból az alkalomból került sor, hogy a kiadó megjelentette „A zsidó Jézus”, a „Jézus és a judaizmus világa” kötetek után a trilógia harmadik darabját is „A zsidó Jézus vallása” címmel.

június 5.

A Győri Balett „Purim, avagy a sorsvetés” címmel új táncjátékot mutatott be. A librettót Ben Turán Róbert írta, a koreográfiát Juhos István és William Fomin készítette, a zenét Jávorai Ferenc szerezte. Az előadók a Győri Balett Kiss János művészeti vezetésével, valamint a Budapesti Klezmer Band voltak.

június 7.

Gustav Mahlerről tartott előadást Brauer Avraham bécsi tanár a Generációk Klubjában.

június 13.

1. A Komédiumban rendezett Fórumon Kövér László titkosszolgálati miniszter nem határolódott el a MIÉP szélsőségeitől a Fidesz és a MIÉP kapcsolatát firtató kérdésre. Kövér az MSZP vendége volt a rendezvényen, és azt mondta, hogy szerinte foglalkozni kell a zsidókérdéssel (és Trianonnal). A Mazsihisz 1999. június 15-én tiltakozott a miniszter kijelentése ellen, majd olvasói levelek özöne jelent meg a lapokban. Tiltakoztak véleményformáló értelmiségiek is. Kövér László a „Magyar Nemzet” 1999. június 18-i számában a sajtót, nevezetesen a „Magyar Hírlap” tudósítóját vádolta hamis tájékoztatással. Elek István miniszterelnöki tanácsadó majd két hónappal a történetek után 1999. augusztus 16-án megjelent „Nyílt levél a Magyar Hírlap főszerkesztőjének; Kövér László miniszter és a zsidókérdés” (Magyar Hírlap, 1999. augusztus 18. 7. p.) című írásában a minisztert

mentegette. - Kocsi Ilona főszerkesztő válaszolt ugyanitt. Ungváry Rudolf „A tanácsadó meg a zsidókérdés” című cikke a Magyar Hírlap 1999. augusztus 26-i számában jelent meg (7. p.), Sajó András „A Kövér László-kérdés” címmel a Népszava 1999. augusztus 27-i számában reagált (7. p.) Fencsik Flóra: „Kinek a nevében?” (ÉS, 1999, december 3.) A Magyar Hírlapban megszólalt Ungvári Tamás „Diszkrimináció és demokrácia” (1999. augusztus. 19), Szabó Miklós „A fogadatlan prókátor üzeni: a zsidók ne merjenek szólani” (1999. szeptember 1.). Gadó János - Novák Attila- Szántó T. Gábor a Magyar Narancs 1999. szeptember 9-i számában jelentett meg közös cikket „Ki(k)nek a kérdése a zsidókérdés?” címmel. Kovács Éva - Vajda Júlia: „Zsidókérdés? Tetszettek volna akkor kérdezni” című írása a Magyar Narancs 1999. szeptember 16-i számában jelent meg.

2. A Fejér megyei zsidóság deportálásának emléknapiján Gergely Anna történész tartott előadást a megye zsidóságának történetéről Kápolnásnyéken a Vasúti Igazgatóság kultúrtermében. Heller Ágnes filozófussal Kőbányai János beszélgetett, este közös istentiszteletet tartottak a zsidótemetőben.

3. A Múlt és Jövő Alapítvány Zalaegerszegen az egykori zsinagóga épületében rendezett gálaestet „Ének és zene szárnyán - Sófártól a zenekarig” címmel. A rendezvényt Komoróczy Géza és Vajda Tibor alapítványi elnök nyitotta meg. közreműködött Fekete László és Tóth Emil főkántor, Vajda Klára Zsuzsanna ének, Neumark Zoltán zongoraművész és a Zalaegerszegi Szimfonikus Zenekar Stauróczy Balázs vezényletével. A műsort Szécsi József, a Zsidó - Keresztény Társaság főtájkára vezette.

június 13-17.

Jeruzsálemben a Héber Egyetemen hatodik alkalommal rendeztek nemzetközi szemináriumot a zsidó művészetről.

június 15.

A Dohány utcai zsinagógában rabbivá avatták Radnóti Zoltánt és Verő Tamást. A holocaust óta először nyílt lehetőség arra, hogy a Rabbiképző kis zsinagógája helyett a nagytemplomban avassanak rabbikat. Az ünnepségen a magyarországi rabbikar tagjain kívül megjelent Neuman Ernő romániai és Menáchem Meron izraeli főrabbi is. Az avatóbeszédet Schweitzer József országos főrabbi tartotta. Verő Tamás magyarul, Radnóti Zoltán héberül mondta el köszönő beszédét. Schőner Alfréd rektor két nyelven köszöntötte a rabbikar új tagjait. A szertartáson közreműködött a Goldmark kórus, Tímár Károly, Tóth Emil és Fekete László főkántorok. A szertartáson a több száz résztvevő között a zsidóság szervezeteinek képviselői és vezetői, valamint az izraeli követség munkatársai is jelen voltak. Az ünnepről készített felvételt 1999. szeptember 9-én, a zsidó újév napján sugározta felvételről az MTV 1. A zsidó felsőoktatás problémáiról „Mit ér a rabbi diploma, ha magyar?” címmel közölt szerkesztőségi cikket a Szombat 1999 szeptemberi száma (5-6. p.). Radnóti Zoltán rabbi „Mit ér a rabbidiplomám, hisz magyar?” című válaszcikke a Szombat 1999/novemberi szám 112. oldalán jelent meg.

június 16.

Ebben az évben már másodszer került sor yad Vasem kitüntetések átadására, ezúttal az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében. Joel Alon nagykövet a Mazsihisz, a Bzsh vezetői, Schweitzer József országos főrabbi és Monok István könyvtári főigazgató jelenlétében adta át az okleveleket Szabó Józsefnek és Szontágh Bélánénak, valamint Zsombok Imréné, Gyürk Árpád, Baumann József és Móricz Béla hozzátartozóinak. Az ünnepségen megjelent a BM és a KM képviselője is. A műsorban fellépett Havas Judit előadóművész, Győrffy Gergely hegedűn, Oravec György zongorán játszott.

június 17.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház és a budapesti Osztrák Kulturális Intézet közös rendezésében mutatták be „Oskar Marmorek. Építész és cionista 1863-1909” című emlékkiállítását. Marmorek a

századfordulón Bécs és Budapest építésze volt. A kiállítást Karl Albrecht-Weinberger, a Bécsi Múzeum igazgatója és Fischer Miklós, a Bálint Zsidó Községi Ház igazgatója nyitotta meg.

június 20.

A 19. Jeruzsálemi könyvhéten 55 ország több mint ezer kiadója vett részt. A magyar pavilonokat Csejtei István magyar nagykövét nyitotta meg az izraeli magyar ajkú értelmiség több mint száz képviselőjének jelenlétében. Először vett részt a kiállításon a Magyar Könyvklub és a Múlt és Jövő Kiadó.

június 23.

1. Áder János házelnök meglátogatta Schweitzer József országos főrabbit. A parlament elnöke közölte, hogy többféle megoldási lehetőség van jelenleg a kormány előtt a zsidóság kárpótlására vonatkozóan, a részletekre azonban nem tért ki. A főrabbi elmondta, hogy a kárpótlás elsősorban etikai, és nem anyagi kérdés. A harmincezer forint azonban nemcsak önmagában szánalmasan csekély és bántó, hanem a többi állampolgárnak fizetett kárpótláshoz (300 ezer forint) képest is megalázó volt.

2. Debrecenben háromnapos nemzetközi konferenciát tartottak a debreceni és a határon túli magyar ajkú hitközségek - Arad, Beregszász, Dunaszerdahely, Érsekújvár, Kassa, Révkomárom, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Szabadka, Szatmár, Temesvár és Ungvár - részvételével. A konferencia az idősgondozás, valamint a fiatalok nevelésének témakörével foglalkozott. A rendezvényen megjelent mintegy másfélszáz küldöttet - köztük Alexander Eliast, a Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének elnökét, Tordai Pétert, a Mazsihisz elnökét, Zoltai Gusztávot, a Mazsihisz ügyvezető igazgatóját - Gergely Judit professzor, a konferencia levezető elnöke köszöntötte. Berényi Dénes akadémikus, a Debreceni Akadémiai Bizottság elnöke a tanácskozás jelentőségéről szólt. A debreceni és a szegedi idősgondozás helyzetét Gergely Judit és Ledniczky András mutatta be. Elhangzott előadások: Iván László „Az idősgondozás helyzete Európában”; Talyigás Katalin „A holocaustot túléltek nemzedék problémái”; Vértés László „Az időskorúak egészségi problémái”; Schöner Alfréd „A zsidó fiatalok tanulási lehetőségei zsidó oktatási intézményekben”; A konferencia istentiszteleteit Schöner Alfréd főrabbi és Neuman Ernő temesvári főrabbi tartották Kelemen Béla és Kővári Tibor főkántorok közreműködésével. A debreceni hitközség tevékenységét Halmos Sándor ügyvezető igazgató és Weisz Péter elnök, az UJS szerepét Répás Péter mutatta be. A konferencia anyagát kötetben is megjelentette a Debreceni Zsidó Hitközség.

június 25.

1. A Bundestag úgy döntött, hogy Berlinben felépítik a monumentális központi zsidó emlékművet. A Brandenburgi kaputól délre eső 20 hektáros területen több száz betonoszlopból álló emlékműben dokumentációs központ és könyvtár is helyet kap a tervek szerint. A Bundestag ülésén jelenlévő 559 képviselőből 439 helyeselte, 115 ellenezte a tervezetet.

2. Az ÉS közölte Komoróczy Géza „Magyar jorcejt” (5. p.) című beszédét, amelyet 1999. június 13-án mondott el egy mártír megemlékezésen. (A New York-i Figyelő 1999. július 30-i száma 6-8. oldalán közölte a cikket.)

3. Pécsen a holocaust után született nemzedék találkozózt szervezett az újra a hitközség birtokába került és felújított zsidó iskola épületében. A pécsi hitközség nevében Stark András alelnök, Kaufmann Pál elnök és Schönberger András főrabbi köszöntötte a nagyszámban megjelenteket. Felszólalt Tordai Péter a Mazsihisz elnöke is, Schweitzer József országos főrabbi pedig a pécsi zsidóság történetéről tartott előadást. A zsinagóga kertjében felavatták a 380 pécsi zsidó áldozat emlékművét, Gellért B. István és Rigó István képzőművészek alkotását. A zenés kulturális programban fellépett Bob Cohen Klezmer együttese és a pécsi Szélkiáltó együttes.

június 27.

1. Szolnokon az évente szokásos mártír istentiszteleten emlékeztek meg a zsinagóga centenáriumáról. A zsinagóga épületében működő Szolnoki Galériában kiállítás nyílt „... és

igyekeztek a város jólétén ...” a zsidóság Szolnokon és Jász-Nagykun-Szolnok megyében 1850-1994” címmel. A Damjanich János Múzeumban kiállítás nyílt meg a szolnoki zsidóság történetéről. Ugyanitt emlékülést szerveztek Baumhorn Lipót zsinagógaépítő emlékére. Előadást tartott Kertész Róbert múzeumigazgató, Szegő Ágnes történész, Varga Béla közgazdász és Hadik András művészettörténész. A „Szívszorító látomások” című tárlaton a Múzeum Ámos Imre gyűjteményéből volt látható válogatás (Templom u. 2.). A Jászkunság 1999/2 száma tematikus összeállítást készített a százéves szolnoki zsinagógáról és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei zsidóság történetéről. Az összeállítást Szabó István szerkesztette. In: Szabó István „A magyarországi zsidóság vázlatos története” (67-72. p.); Bagi Gábor „A Jász-Nagykun-Szolnok megyei zsidóság a századfordulón az első zsidótörvényig” (73-84. p.); Gulyás Katalin „Névváltás és asszimiláció” (85-93.p.); Zádor István festőművész két kéziratos önéletrajza (96-110.p.); Szabó István „A szolnoki „Bagoly Üzletház és Könyvnyomdai Műintézet” .(111-115.p.); Cseh Géza „Emberek az embertelenségben. Megyei vezetők próbálkozásai az üldözöttek védelmében.” (116-124. P.); Kaposvári Györgyi - Pató Mária „A megszűnt zsinagóga helyén.” (125-135. p.).

2. Salgótarjában emlékfalat avattak a zsidótemetőben a holocaust salgótarjáni áldozatának. Az építmény költségeit a Mazsihisz és a város önkormányzata állta. A mártírünnepségen jelen volt és beszédet mondott Pusztai Béla városi polgármester, valamint Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, továbbá Cselényi Béla a salgótarjáni hitközség elnöke. A szertartást Frölich Róbert főrabbi vezette. A megemlékezésen mutatták be Tóth Andrea judaisztika tanár „Mementó 1940-1945” című összeállítását, amelynek megjelentetését szülei finanszírozták.

3. Június utolsó vasárnapján avatták újjá a zsidótemető felújított ravatalozóját Veszprémben a Mártírok úti temetőben. Az avatással egy időben kiállítás nyílt Veszprém és környéke zsidóságának életéről.

4. A párizsi Magyar Intézetben adták át a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét Forrai Eszter költőnőnek. A Göncz Árpád köztársasági elnök által adományozott kitüntetést Szombati Béla magyar nagykövet adta át.

Júniusban befejeződött a hétéve tartó zsinagóga felújítási program, melynek utolsó darabjaként átadták a felújított Lágymányosi imaházat is. Az avatóbeszédet Singer Ödön főrabbi mondta Kálmán Tamás főkantor éneke mellett.

Az egri városi önkormányzat 10 millió forinttal járul hozzá a Hibay Károly utcai zsinagóga tetőszerkezetének megjavításához, és az épület statikai megerősítéséhez. A teljes helyreállítás után közösségi, kulturális célú hasznosítást terveznek a múlt században épült templomban.

Június végén az MTA épületében tartották a magyar származású tudósok világtalálkozóját. Erre az alkalomra elkészítették és az Akadémia épületében kiállították a 12 magyar, illetve magyar származású Nobel-díjas szobrát.

Balf főterén fekete márványtáblára vésték fel azoknak a családoknak a nevét, akik a holocaust idején menedéket adtak az üldözötteknek. Az „Igaz Emberek” emlékművének avatásán Szita Szabolcs történész mondott beszédet. Balfon a Polgármesteri Hivatalban kiállítás nyílt a balfi munkaszolgálatról. Sopron polgármestere, Gimesi Szabolcs is a beszédet mondott az ünnepségen, amelyen jelen volt Yaron Mayer követségi titkár valamint Verő Gábor, az Auschwitz Dokumentációs Központ elnöke is.

A Pesti Jesiva állandó hallgatói látják el a zsidó börtönmissziót.

Június végén 22 hallgató kapott diplomát az ORI Tanárképző és Közösségi Szociális Munkásképző szakán. Az új judaisztika tanári diplomások (12): Berencsi Sarolta, Dénes Zsolt, Kálmán Tímea, Kovács Bernadett, Kricsfalussy Márta, Kurucz Zsófia, Sugár Edit, Székely Péter, Takács Éva, Varró Eszter, Zakar Anna és Zalai Gábor. Először osztottak közösségi szociális munkás diplomát az

intézmény történetében. A tíz első diplomás: Deutsch Róbertné, Dickmann Tiborné, Éliás Viktor, Gara István, György Zsuzsanna, Selmeciné Krasznai Judit, Lantos Péterné, Mocsári Tamás, Soós Ágnes és Tóth Sándor. A tanévzáró ünnepségen Schőner Alfréd rektor elmondta, hogy a lezárt tanévben 2 fő kapott rabbi diplomát: Radnóti Zoltán és Verő Tamás. A kántorképző szakon 13-an, liturgiátörténet-előadói szakon 37-en tettek sikeres vizsgát. Az utóbbiak közül sokan vesznek részt az újjászerveződött szombathelyi, székesfehérvári, váci, szolnoki és kiskunhalasi zsidó közéletben. Az intézet hallgatóit a Mazsihisz vezetőin kívül köszöntötte Artur Schneier, a New York-i Park East Synagoge főrabbija és Schweitzer József országos főrabbi is.

A Szombat 1999/júniusi számában tematikus összeállítást közölt „A népi-urbánus ellentét ma” címmel. Ebben Fitz Tamás esszéje (3-6.p.) mellett megjelent a Vágvölgyi B. Andrással, a Magyar Narancs korábbi főszerkesztőjével készült interjú (beszélgetőtárs: Dési János 7-9.p.). Schmidt Mária történésszel Seres László beszélgetett (9-11. p.).

A Remény 1999/május-júniusi száma ismerteti Szabó Ildikó szociológus a tizenévesek körében végzett előítélet-vizsgálatának eredményét.

A Valóság 1999/júniusi számában Ungvári Tamás: „A „zsidókérdés” és a jobboldali radikalizmus” címmel közölt esszét.

Erős Ferenc és Fábíán Ferenc cikke jelent meg „Az etnikai előítéletek alakulásáról” az Educatio 1999/2 számában (235-248. p.).

1999. július hónap

július 1.

Orbán Viktor miniszterelnök a parlamentben fogadta Tordai Pétert, a Mazsihisz elnökét és Schweitzer József országos főrabbit. A miniszterelnök kijelentette, hogy a kárpótlási folyamatot lezártnak tekinti, a második világháború áldozatainak harmincezer forintos kárpótlását azonban ő sem tartja elfogadhatónak. Ennek felülvizsgálatát helyezte kilátásba. 1999. július 1-ig a 114.600 darab utalványból 424 csekk jutott vissza a Nyugdíjfolyósító Főigazgatóságához, mert a címzettek a 30 ezer forintot vagy nem vették át, vagy címzett ismeretlen jelzéssel jöttek vissza, ami valószínűsíti, hogy a címzett meghalt. Többen a parlament, illetve a kormány vezető tisztségviselőinek küldték el a megalázóan alacsony összeget. Áder János úgy nyilatkozott, hogy a visszaküldött pénzeket számlán tartják, ahonnan 5 évig felvehető, a jogosultág ezután elévül.

július 3.

1. A szombathelyi zsidótemetőben 13 sírkövet meggyalázták. Göncz Árpád köztársasági elnök nyilatkozatban ítélte el a barbár tettet, hasonlóan nyilatkozott a kormány és a Fidesz elnöksége is. Bölcskei Gusztáv református püspök, Szebik Imre evangélikus püspök és Várszegi Asztrik katolikus püspök aláírásával a temetőgyalázást elítélő nyilatkozat jelent meg az Új Élet 1999. augusztus 1-i számában (4. p.). A szombathelyi rendőrkapitányság pár nap múlva elfogta a temetőgyalázás két fiatal gyanúsítottját. Az eset kapcsán Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke elégedettségét fejezte ki a példásan gyors intézkedések miatt. Ugyanakkor maga is egyetértett a Budapesten tartózkodó Serge Zweigenbaum, az Európai Zsidó Kongresszus főtitkárának véleményével, hogy Magyarországon önálló törvényre lenne szükség az antiszemitizmus, a rasszizmus és a holocaust tagadás ellen. 1999. július 10-én már a bíróság előtt állt a Skins Savaria közösség két tagja, akik tettüket elismerték. A Szombathelyi Városi Bíróság 1999. november 10-én hozott ítéletet garázdaság, kegyeletsértés, rongálás és becsületsértés büntette miatt. A 23 éves K. Pétert és a 20 éves M. Zoltánt a kár megtérítésére kötelezte, továbbá mellékbüntetésként 90 és 40 ezer forint pénzbüntetésre ítélték nem jogerősen.

2. „Zsidó sírkertek Magyarországon” címmel ismeretterjesztő előadást tartottak a Mazsike Klubban.

július 4.

1. A Raoul Wallenberg Emlékparkban Schweitzer József országos főrabbi mondott beszédet az Emánuel Alapítvány által szervezett éves mártír megemlékezésén. A ZSVK Budapesten tartózkodó delegátusai közül többen megjelentek az Emlékfánál.

2. Budapesten tartotta ülését Zsidó Világkongresszus (ZSVK). 35 ország zsidó vezetői a kárpótlás állásáról és zsidóság helyzetéről tanácskoztak. A szervezet vezetőit, köztük Israel Singer főtitkárt fogadta Göncz Árpád köztársasági elnök is. A kongresszus felvette egy antiszemitizmus elleni törvény megalkotásának szükségességét Magyarországon. Israel Singer ZSVK elnök követelte, hogy a magyarországi zsidóság képviselői határozottan lépjenek fel a harmincezer forintos kárpótlás ellen, és hangsúlyozzák a kormány morális felelősségét a kérdésben. A ZSVK folytatja azt a hatalmas kutatást, amelyben név szerint veszi számba a holocaust áldozatait a világon. Eddig 4 millió áldozatot sikerült azonosítani.

3. A helyi polgármesteri hivatal kezdeményezésére helyreállították zsidótemetőt Alattyánban, ahol már nem élnek zsidók. Az avatáson Kardos Péter főrabbi, Koczka Gábor polgármester és Wilhelm Zoltán volt munkaszolgálatos mondott beszédet. A temetőt emlékparkká szeretné nyilvánítani az alattyáni önkormányzat.

4. Veszprémben felavatták a zsidó mártírok emlékfalát, Somogyi Lajos keramikusművész alkotását. A mártír istentiszteletet Schweitzer József országos főrabbi és Verő Tamás rabbi tartotta. Kiállítás nyílt a megyei múzeum előcsarnokában a Veszprém megyei zsidóság történetéről, majd megkoszorúzták a gettó helyén álló emléktáblát. Valamennyi rendezvényen jelen voltak a városi önkormányzat, illetve intézményeinek képviselői is.

július 4-11.

Alef Bész tábor szervezett az UJS Debrecen mellett.

július 5-23.

A Közép-Európai Egyetem (CEU) nyári egyetemén Michael Silber, a Héber Egyetem professzora vezette. A szabadegyetem témája a „Zsidók és a nacionalizmus a modern korban” volt.

július 6.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Sara Atzmon festőművész képeit állították ki.

2. Átadták az Országos Rabbiképző felújított új épületrészét, amelyet a düsseldorfi Herman Niermann Alapítvány támogatásával a könyvtár számára újítottak fel a Bérkocsis u. 2-ben.

július 11.

Karcagon a szokásos évi mártír istentisztelet keretében avatták fel a helyreállított százéves templomot. A különböző egyházak képviselőinek jelenlétében Molnár Andor hitközségi elnök köszöntötte a megjelenteket, köztük Zoltai Gusztávot és Lancz Tibort is. A templomot Deutsch László főrabbi avatta újjá Fekete László és Tóth Emil főkántorok éneke mellett. A Goldmark kórust Ádám Mária vezényelte. Az egykori Zsidó utcát Kertész Józsefről, a karcagi nyomda alaptójáról nevezték el.

július 16.

Engel Tevan István irodalmi illusztrációiból nyílt kiállítás az Osztrák - Kulturális Intézetben (VI. Benczúr u. 16.)

július 17.

Kisvárdán a Csillag utcai zsinagóga és a frissen felújított imaház közötti területen avatták fel a Soá kisvárdai áldozatainak emlékére készített emlékművet, Nagy Sándor szobrászművész alkotását. Az

avatáson beszédet mondott Oláh Albert polgármester, aki felolvasta Adi Eldár karmieli polgármester levelét is. Frölich Róbert főrabbi és Tordai Péter Mazsihisz elnök emlékezett a kisvárdai zsidókra. Ebből az alkalomból jelent meg Szabadós István grafikusművész kiadványa „Holocaust emlékgrafikák, Kisvárdá” címmel.

július 28.

1. Az 1849. évi zsidó emancipációs törvény megalkotásának 150. Évfordulójára a Múlt és Jövő tematikus számot jelentetett meg, továbbá újra kiadta Bernstein Béla és Miskolczi Ambrus könyveit.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Ház zsidó emlékek meglátogatására sétát szervezett a Király utca, Wesselényi utca és a Dohány utca háromszögében. A sétát Bokor Judit vezette.

július 29.

„Az utódok reménysége” című vallási műsor beszámolt a Dózsa György úti és a Lágymányosi zsinagóga újjáavatása alkalmából rendezett ünnepségről a TV1 műsorán.

Az Erec 1999/júliusi számában a magyarországi holocaust áldozatok adattára számára adatlapot tett közzé a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet (7. p.).

Nyáron jött létre az osztrák-magyar oktatásfejlesztési megállapodás a Magyar Auschwitz Alapítvány és Dokumentációs Központ, a Fővárosi Pedagógiai Intézet, a Kulturkontakt Austria és a Soros Alapítvány támogatásával. A megállapodás keretében három továbbképző tanfolyamot szerveztek intézményvezetők, történelemtanárok és a téma iránt érdeklődő pedagógusok számára. A tanfolyamon Szita Szabolcs, Kovács András és Révész Sándor történészek előadásain kívül Loránd Ferenc módszertani kurzust vezetett „A holocausttéma pedagógiai dimenzió” címmel, Foki Tamás pedig a téma tankönyvi megjelenítéséről beszélt. Levetítették a „Jób lázadása”, „Az élet szép”, és az „Elmondták-e?” című filmeket is.

A Világosság 1999/júliusi számában jelent meg Karády Viktor „Zsidó identitás és modernizáció, avagy az asszimiláció paradoxonai” című tanulmánya.

augusztus hónap

augusztus 1.

1. A Közép-Európai Egyetem új rektorává Jehuda Elkana történészt, a Tel-Aviv University történeti és filozófiai intézetének korábbi igazgatóját nevezték ki. Elkanával az ÉS 1999 december 3. számában Várad Júlia készített interjút.

2. Az Új Élet 1999. augusztus 1-én megjelent száma tartalmazza a Mazsók 1999 évi pályázatának díjnyerteseit. Az összesen kiosztott 52,5 millió forintból 16,3 milliót 31 pályázó nyert el kulturális célokra, 12 milliót a Szeretetkórház, 4 pályázat szociális célokra 6,5 milliót kapott. A vallási intézmények által benyújtott 6 pályázatra 12,7 milliót, oktatásra 13 pályázat 4.8 millió forintot kapott. A támogatott pályázatok listája megjelent a Szombat 1999/szeptemberi számának 8-9 oldalán is.

augusztus 2.

Az izraeli „Holiday Tours Utazási Iroda” rendszeres repülőgép charter járatokat indított Tel-Aviv és Debrecen között.

augusztus 4.

A Wallenberg születésnapjára a Raoul Wallenberg Egyesület rendezett emlékünnepeket a Szilágyi Erzsébet fasorban álló szobornál. Kósáné Kovács Magda mondott emlékbeszédet.

augusztus 7.

81 éves korában meghalt Szinai Miklós történész.

augusztus 4-11.

A Hajógyári Diákszigeten második alkalommal jelent meg programmal a Chabad Lubavics.

augusztus 11.

1. Edgar Bronfman, a ZSVK elnöke „Szabadság Érdemrendet” vehetett át Bill Clinton amerikai elnöktől.

2. A Mazsihisz „Tiltakozás”-t tett közzé a „Cion bölcseinek jegyzőkönyve” újbóli kiadása, és nyilvános forgalmazása ellen. A Mazsihisz ezzel csatlakozott Feldmájer Péter nagykőrösi hitközségi vezető feljelentéséhez, ismeretlen tettes ellen. A Legfelsőbb Ügyészség nyomozás elrendelésére utasította a Fővárosi Főügyészséget. Az érvényben lévő jogszabályok szerint azonban az ügyészség addig nem szüntetheti meg a kiadvány terjesztését, amíg büntető eljárás nem indul a gyanúsított ellen. A kiadó egyébként sem fedte fel kilétét a kiadvány kolofonján. A BRFK a nyomozás során gyanúsítottként hallgatta ki Szent Lajost, a Flex,95 Kiadó Bt. vezetőjét 1999. augusztus 27-én. Eközben Mónus Áron kiadója, a Man szigeteken bejegyzett „Interseas Edition Kiadó” megjelentette a „Cion” második kiadását is. A Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Egyesülete is a Legfőbb Ügyészséghez fordult a „Cion” és a „Mein Kampf” terjesztői ellen. Emellett a MKKE tagjai maguk is megkísérelték felderíteni a kiadványok terjesztőit. A Cion-könyvből augusztus első felében csupán a Moszkva téri sátorban 140 példányt adtak el, de kapható volt a Püski Könyvesboltban is. A Mein Kampfból 263 példányt foglalt le az ORFK Mónus Áron hódmezővásárhelyi lakásán, ahol sajtórendészeti vétség gyanújával tartott házkutatást 1999. augusztus 24-én. Seres László „A Cion bölcseinek piaca” címmel jelentetett meg cikket az ÉS 1999. augusztus 27-i számában (5. p.) Kőbányai János pedig a Népszabadság 1999. augusztus 25-i számában „Javasolt önbíráskodás” című írásában arra hívta fel a kiadókat, hogy rekesszék ki maguk közül azokat a terjesztőket, akik részt vesznek antiszemita kiadványok terjesztésében. Felhívása nem talált követőkre, amint az a „Cinkosok közt...” címmel 1999. szeptember 27-én a Népszabadságban megjelent cikkéből kitetszik.

augusztus 13.

72 éves korában meghalt Ignatz Bubis, a németországi zsidó hitközség vezetője. Kívánsága szerint a Tel-Aviv-i Kirjat Shaulban temették el, ravatalánál Israel Méir Blau izraeli országos főrabbi mondott beszédet. A szertatáson jelen volt Ezer Weizman izraeli köztársasági elnök és Johannes Rau német államelnök is. A Németországi Zsidó Hitközségek Szövetsége a Bubis kezdeményezésére újjáépített Westend zsinagógájában Slosimot tartott, melyen a Mazsihiszt Zoltai Gusztáv képviselte. A ZSVK nevében Israel Singer és Serge Cweigenbaum búcsúzott az elhunyttól. Maxim Biller „Ignatz Bubis – nem volt nagy német” című írását a Szombat 2002/áprilisi száma közölte Papp Kornélia fordításában (23-24. p.).

augusztus 14.

Gyomán Kner Albert centenáriumi ünnepséget rendeztek. A Kner Nyomdaipari Múzeumban (Kossuth L. u. 16.). A Kner Albert munkásságát bemutató kiállítást Erdész Ádám, a Békés megyei Levéltár igazgató-helyettese nyitotta meg. A Kner emlékháznál (Fő út 173-179.) tartott koszorúzáson Erdős Ákos, a család nevében Andrew Peter Kner mondott beszédet. A vendégeket köszöntötte Dávid Imre polgármester is.

augusztus 20.

1. A Magyar Televízió egyes csatornáján elkezdtek annak az 52 részes ismeretterjesztő filmsorozatnak a vetítését, amely a zsidó - keresztény kultúra alapkövetésének megismertetését tűzte

ki célul „Szentföldi szent helyek üzenete” címmel. A szerkesztő Erdei-Grünwald Mihály és Kardos Sándor rendező-operatőr az Ó-, és az Újszövetség helyein forgatta húszperces filmek mindegyikét.

2. A Magyar Köztársasági Érdemrend Polgári Tagozata Középkeresztjével tüntette ki Ephraim Kishon író és David Moskovitsot, az Endowment for Democracy in Eastern Europe menedzserét Göncz Árpád köztársasági elnök. Almásy Tibor 86 éves katonatisztet a háború idején tanúsított embermentő tevékenységéért, és a kilencvenes években tett adományaiért nyugalmazott dandártábornokká léptette elő a köztársasági elnök.

augusztus 20-30.

Balatonfüreden rendezett szemináriumot a Macisz „Zsidó túlélési stratégiák: a vallás, az asszimiláció és a cionizmus” címmel.

augusztus 24.

1. A kaposvári zsidótemető felújított ravatalozóját (Jókai Mór u. 22.) újjászentelték, és felavatták a Fő téren felállított mártíremlékművet.

2. Kapuváron is a rendbe hozott zsidótemetőt szentelték újjá, felavatták a holocaust áldozatainak emlékére a város centrumában létesített emléktáblát. A kiadásokat Londonban élő volt kapuvári zsidók gyűjtése, és az önkormányzat támogatása fedezte. A rendezvény végén a polgármesteri hivatalban fogadást rendeztek a rekonstrukcióban résztvevők tiszteletére.

augusztus 25.

Mátészalkán az önkormányzat a zsidótemetőben gyászistentiszteletet tartott. Ezt követően Nyéki Károly muzeológus mutatta be a mátészalkai gettóról írt könyvét.

augusztus 28.

New Yorkban 98 éves korában meghalt Oberlander Lázár, a tanító, Oberlander Baruch nagyapja.

augusztus 30-szeptember 3.

A Szegedi Hittudományi Főiskolán Nemzetközi Biblikus konferenciát rendeztek „Qumrán és az Újszövetség” címmel. A rendezvényen mintegy 40 egyetem – köztük a müncheni, a münsteri, az erlangeni, az osnabrücker és a budapestiek – mintegy 200 képviselője volt jelen.

augusztus 29- szeptember 5.

Második alkalommal rendezte meg a Zsidó Nyári Kulturális Fesztivált a Bzsh Idegenforgalmi és Kulturális Központja (ZSIKK). A rendezvény fővédnöke Glatz Ferenc, az MTA elnöke volt. Nemcsak a fővárosban, hanem Debrecenben, Szegeden, Székesfehérváron és Veszprémben is készültek programok. A nyitónap estjén a Dohány utcai zsinagógában Honegger „Dávid király” oratóriumát a Budapesti Koncertfúvósok és a Budapest Kórus adta elő. Ugyanaznap Székesfehérváron a Budapesti Klezmer Band adott koncertet. A második napon az amerikai Herbert Mark Newman Theatre színészei a „The promised land” című darabot adták elő. Harmadnap Veszprémben nemzetközi klezmer fesztivált rendeztek három zenekar fellépésével, a Bálint Zsidó Közösségi Házban pedig Fekete László főkántor és Kárászy Szilvia zongoraművész adott koncertet. Szeptember elsején a Dohány utcai templomban, másodikon pedig a szegedi zsinagógában lépett fel Giora Feidman klezmer zenekara. 1999. szeptember 2-án a Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Budapesti Klezmer Band adott közös koncertet a Dohány templomban. A Thália Színházban a Győri Balett és a Budapesti Klezmer Band a „Purim” című táncjátékot mutatták be. Az Örökmozgóban izraeli filmnapokat, a Herzl téren könyvnapokat, a Zsidó Múzeumban kiállításokat rendeztek.

augusztus 30 - szeptember 5.

Az UJS - Joint Hagyományörző Nyári Táborának vendégei Réz András, Popper Péter és Mácsai Pál voltak Szarvason.

Szegeden tudományos konferenciát szerveztek „A nemzetiségi és polgári szabadságjogok kiterjesztése az 1848-49-es forradalom és szabadságharc utolsó időszakában” címmel. A tanácskozást köszöntötte Ványai Éva alpolgármester, Kenesei István, a JATE rektor-helyettese, előadást tartott Schweitzer Gábor és Haraszi György, hozzászólt Schweitzer József országos főrabbi és Szabad György akadémikus is. A tanácskozást hangverseny zárta.

Nyáron megalakult a konzervatív „Zsidó Közéleti Unió”, amely céljának nyíltan a zsidó közéleti politizálást jelölte meg. Az alapítók Staub Pál jogász, Pelle János író és Haraszi György történész. A kör megalakulása vegyes érzelmeket váltott ki a zsidók körében, kormányzati körök viszont kedvezően fogadták.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban Ék Sándor kiállítást rendeztek.

New Yorkban bemutatták a magyar haszid családból származó Pearl Gluck dokumentumfilmjét, a „Divan”-t, amely arról szól, hogy egy fiatal nő hogyan próbálja visszaszerezni ősei, a haszid rabbik díványát Magyarországon.

A Beszélő 1999/július-augusztusi számában Karsai László „Lőni vagy túlélni” című cikkében Avénu Runén „Harc az életért” című, a Hasomér Hacair mozgalom bemutató könyvéről közölt elítélő kritikát a könyv pontatlanságai és téves koncepciója miatt. Avénu Runén a Beszélő 1999. novemberi számában válaszolt könyvével azonos című, „Harc az életért” című cikkével. A vitához hozzászólt David Gur is „Történelem - vagy kákan csomót keresni” címmel Runén védelmében, Vámos György pedig „Túlélni vagy átélni?” címmel fejtette ki Karsaiéhoz közeli véleményét. Karsai viszontválaszában fenntartotta, és tényekkel bizonyította azt a véleményét, hogy a Runén túlértékeli a Hasomér Hacair embermentő tevékenységét a második világháborúban. „Csak egy maroknyi cionista próbált szembeszállni a náciakkal és magyar cinkosaikkal. Hősies harcuk megörökítése, túlzások, elhallgatások és torzítások nélkül komoly történetírói feladat, még elvégzésre vár” - írja válaszában Karsai.

Az Életünk 1999/július-augusztusi összevont számában Kartal Zsuzsa „Századunk a népiértés kora” című esszéje jelent meg.

A Múlt és Jövő 1999/2. számát az 1848-49-es szabadságharc emlékének szentelte.

A Barátság című folyóirat 1999/4. számában jelent meg Ember Mária cikke „Abádszalók zsidósága - Abádszalók vesztesége” címmel 2563. p.

A Szombat 1999/7 számában Gadó János „Zsidó információs centrum és periféria. Washingtoni úti beszámoló az American Jewish Committee éves üléséről” című írása jelent meg (11-14. p.).

szeptember hónap

szeptember 1.

„Az utolsó napok” című dokumentumfilm Corvin moziban rendezett Magyarországi bemutatójára hazánkba érkezett Tom Lantos és családja. Az öt mélyinterjút egybe fűző filmet az 1994-ben Stephan Spielberg által Los Angelesben létrehozott Shoah Túlélői Vizuális Történelmi Alapítvány készítette közép-európai holocaust túlélőkkel. „Az utolsó napok” a nyáron Oscar-díjat kapott, a dokumentumfilmet James Moll rendezte, producere Stephan Spielberg volt. A magyarországi

bemutatón jelen volt Göncz Árpád köztársasági elnök is. A film szereplői a történelmi Magyarországról elszármazott, ma Amerikában élő zsidók, akik élettörténetüket mesélik el. A filmben megszólaló élettörténetek egyike Tom Lantosé. A stáb az öt szereplő mindegyikét elvitte a szülőföldjére, Budapestre, Sárvárra és Kárpátaljára. Az alapítvány két másik televíziós dokumentumfilmet is készített. Fennállásának öt éve alatt az alapítvány 240 fős törzsgárdája, négyezer ötszáz profi és négyezer önkéntes kérdezővel 57 országban 50 ezer túlélő vallomását gyűjtötte össze. Az anyaghoz közvetlen hozzáférést biztosítottak a Soa kutatásával foglalkozó öt legnagyobb központnak, köztük a Yad Vasem Intézetnek, a Los Angeles-i Wiesenthal Központnak és a Washingtoni Holocaust Emlékmúzeumnak. Az interjúk zöme, mintegy 20 ezer készült az Egyesült Államokban, 8 ezernél több Izraelben, Franciaországban 1700, Lengyelországban pedig 1400 interjút készítettek. A Shoah Túlélői Vizuális Történelmi Alapítvány Magyarországon mintegy 50 főt foglalkoztat. A kuratórium elnöke Dornbach Alajos, projektfelelős Illy Luca és Havas Judit. Az ÉS 1999. december 17-i számának 23. oldalán a Liberation összeállítását közölt az adatfelvétel módszertani részleteiről, valamint itt olvasható a James Moll rendezővel készített interjú is. A Szombat 1999/decemberi számában Gadó János: „Holocaust és tömegkultúra - Steven Spielberg és a Shoah Alapítvány vitatott sikerei” címmel foglalja össze az alapítvány tevékenységét (18-20. p.).

szeptember 2.

A Mazsike elnökségi ülésén novellapályázat kiírásáról határozott, valamint egy Arthur Koestler darab fordításáról, amelyet a zsidó kultúra napján mutat be a Lauder Iskolában a Javne Színház Balla Margit rendezésében. Határozat született a Mazsike székházban rendezendő állandó kiállítás létrehozásáról is.

szeptember 4.

Gyűjtögetés következtében leégett az 1989-ben részben helyreállított tokaji zsinagóga tetőszerkezete. 1999. október végén a nyomozás megállapította, hogy a mintegy 27 millió forint kért okozó tüzet két gyerek és egy fiatalkorú fiú szándékos tette idézte elő.

szeptember 6.

Bernben svájci és magyar embermentők tevékenységét ismerte el a Yad Vasem Intézet. A kitüntetések Izrael Állam nagykövete, Jichák Mayer adta át Harald Fellernek, aki Budapesten zsidó csoportokat rejtegetett svájci diplomataként. Posztumusz kitüntetésben részesült Peter Zürcher, egykor Budapesten akkreditált svájci diplomata is, aki zsidók százainak halálba küldését akadályozta meg. Haynal Imre optikus pedig a Gestapó elől rejtegetett zsidókat budapesti irodájában.

szeptember 7.

A Mazsihisz úgy foglalt állást, hogy az Orbán-kormányzat által Auschwitzba tervezett új állandó holocaust kiállítás antiszemita szellemiségű. A Mazsihisz állásfoglalása leszögezi: „...ezen forgatókönyv alapján tervezett kiállítás megrendezésének erőltetését a leghatározottabban ellenzi... Horthy-apológetikát tartalmazó, alig burkoltan antiszemita kiállítás megrendezése Auschwitzban nem lehet a magyar kormány szándéka. Ha mégis ezt a forgatókönyvet valósítják meg, Jeruzsálemtől Washingtonig és Budapesttől Berlinig gyűrűző nemzetközi botrány lesz.” Az ügy előzménye, hogy az Auschwitzban a koncentrációs tábor területén 19 éve létező, Horn Emil által rendezett állandó kiállítás helyett új kiállítás installálását határozta el az Orbán kormány. A kiállítás tervezésével azt az Ihász István muzeológust bízták meg, aki a Magyar Nemzeti Múzeum nagy vitát kiváltó XX. századi állandó kiállításának rendezője volt. Ihász az auschwitzi kiállítás forgatókönyvét úgy készítette el, hogy a tervezet összeállítói között feltüntette szakértőként Schmidt Máriát, a miniszterelnök főtanácsadóját, Schweitzer József országos főrabbit és Stark Tamást, az MTA Történettudományi Intézetének munkatársát. Ihász Stark Tamás véleményét nem vette figyelembe a lektoroknak elküldött változat összeállításánál, Schweitzer József pedig augusztusban lemondott szakértői tisztségéről. (Lásd: Népszabadság 1999. szeptember 9. illetve az ÉS 1999. szeptember 17.). A

kulturális tárca által felkért lektorok - Karsai Tamás, Szita Szabolcs, Radnóti Ilona történészek, B. Turán Tamás levéltáros - szakmai és ideológiai szempontból elfogadhatatlannak tartották az elkészült tervezetet. A Mazsihisz állásfoglalás megjelenése után a kultusztárca illetékes államtitkára javasolta a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatójának az előkészületek leállítását. Az előkészületekről részletesen beszámol a 168 Óra 1999. szeptember 16-i számában Novák Zsuzsa - Szép Krisztina: „Tárlati célok - Az Auschwitz kiállítás forgatókönyve” című összeállítása (20-22. p.), valamint a Szombat 1999/októberi számában Novák Attila „Egy kiállítás képei” című tanulmánya (3-10. p.); Szabó Miklós „Az újraértékelt Auschwitz”. Magyar Hírlap 1999. szeptember 18. 7. p. 1999. december 16-án Schmidt Mária bejelentette, hogy Orbán Viktor kormányfő többé nem látja értelmét az új kiállítás előkészületeinek. György Péter évekkel később, az ÉS 2008. június 27-i számában „Múzeumkritika – Elhallgatott történetek” című írásában (6. p.) foglalkozott ismét a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársainak kifogásolható történelemszemléletével. Az apropót az akkor frissen megjelent „A Magyar Nemzeti Múzeum történeti kiállításának vezetője 4. XX. század” című, Kovács Tibor főigazgató által szerkesztett kiadvány adta.

szeptember 10.

Ros Hasana alkalmából Orbán Viktor miniszterelnök jó kívánságait fejezte ki a Mazsihisz vezetőinek.

szeptember 16.

Az MTV 1 „Az utódok reménysége” műsorában Schweitzer József országos főrabbi beszélt az őszi főünnepekről.

szeptember 20.

Kol Nidré.

szeptember 23.

A Budapesti Zsidó Múzeum és Levéltár kiállítást nyitott Frankfurtban a Zsidó Múzeum épületében. A „Zsidók Magyarországon” című kiállítást fotókiállítás és filmnapok egészítették ki.

szeptember 24.

A svéd követségen (XIV. Ajtósi Dürer sor 27.) Per Anger mutatta be „Raoul Wallenberggel Budapesten” címen a Belvárosi kiadónál megjelent könyvét. Staffan Carlsson nagykövet méltatta Wallenberg és Per Anger tevékenységét.

szeptember 27.

1. A Mazsihisz nevében Feldmájer Péter a rendőrségen bejelentést tett amiatt, hogy a Cion bölcseinek jegyzőkönyve olvasható az interneten is a könyvet kiadó Pannonline Kft Nexus honlapján.
2. Tordai Péter a Mazsihisz nevében értetlenségét fejezte ki Dávid Ibolya igazságügy miniszter MTI-nek adott nyilatkozata miatt. A miniszter asszony azt mondta, hogy az új Büntető Törvénykönyv előkészítése kapcsán szóba sem került a holocaust tagadásának bűncselekményi tényállásként való törvénybe foglalása.

szeptember 29.

A Szegedi Zsinagógáért Alapítvány javára a Musica Parlante Zenekar és a Vaszy Viktor kórus adott koncertet a szegedi templomban.

szeptember 30.

1. A Szeretetkórházban a Mazsihisz vezetői és betegei búcsúztatták Losonci András igazgató-főorvost, aki nyugállományba vonult. Utódja Deutsch Zsuzsanna igazgató-főorvos lett.

2. Pécsen a vallási közösségek történetéről rendezett konferencián Schönberger András rabbi tartott előadást a pécsi zsidó hitközség történetéről.

A Dohány utcai templom falán emléktáblát avattak a zsinagóga 40 éve elhunyt főrabbija, Katona József emlékére. Az avatóbeszédet Schweitzer József országos főrabbi és Frölich Róbert főrabbi mondta, közreműködött Tóth Emil és Fekete László főkantor.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épületében a könyvtár vezetősége és Izrael Állam nagykövetsége közösen rendezte meg Shai Ginott „Természet és táj Izraelben” című fotókiállítását. A tárlatot Fodor Péter könyvtári főigazgató, Mécs Imre országgyűlési képviselő, és Yaron Mayer követségi titkár nyitotta meg.

A ZSVK „Zsidó Alapítvány az Igaz emberek megsegítésére” nevű szervezetének képviselőjében Stanlee J. Stahl ügyvezető igazgató látogatott el a magyarországi szervezethez. A Lebovits Imre által vezetett alapítvány munkájának eredményeként csaknem 60 embermentő részesül havi 100 dollár támogatásban.

Negyedszázada először tartottak zsidó esküvőt a győri zsinagógában. A szertartást Deutsch Róbert főrabbi és Tóth Emil főkantor végezték, a fiatal pár Steiner Pál Géza Mosonmagyaróvárról és Deutsch Renáta Érsekújvárról érkezett.

Az UJS pécsi szervezete Kürti Csaba elnök vezetésével rendbe hozta a dunaföldvári zsidó temetőt.

A XIII. kerületi Pannónia utcában az Artel Galéria az őszi zsidó ünnepek alkalmából Kass János 14 darabból álló zsidó ünnepeket megörökítő rézkarc sorozatát állította össze és árulta.

A Szombat 1999/szeptemberi számában a folyóirat és a Mazsike elnöksége felhívást tett közzé a Magyar-zsidó Oral History Archivum létrehozására (7. p.). A lapban Kozma György „Hűtlen zsidók az avantgárdban: Hajas, Bódy, Erdély” című tanulmánya jelent meg (29-30. p.).

A Mozgó Világ 1999/szeptemberi száma közölte Komoróczy Géza: „Holocaust” című tanulmányát, amely a Magyar nagylexikon számára készült szócikk teljes szövege (23-47. p.). A tanulmányért a szerző 1999-ben a Mozgó Világ szerkesztőségének különdíját kapta meg.

Az Európai Szemle 1999/3 számában Ungvári Tamás: „A „zsidókérdés” Trianon árnyékában” címmel tett közzé tanulmányt.

A Múltunk 1999/3 számában jelent meg Szekeres József: „A pesti gettók 1945 évi megmentése” című tanulmánya.

A Szociológiai Szemle 1999/4 számában jelent meg Kovács András tanulmánya „A látens antiszemitizmus mérése” címmel.

október hónap

október 1.

Az Új Élet 1999. október 1-i számában a Mazsihisz temető bizottsága felhívást tett közzé a vecsési zsidótemető helyrehozására (4. p.). Valaha ott élt zsidóktól illetve hozzátartozóiktól kértek adatokat a rekonstrukcióhoz.

október 2.

A Mazsike Társasági körének vendége Csepeli György szociálpszichológus volt, aki „Mi a kérdés a zsidókérdésben?” címmel tartott előadást.

október 3.

A budai körzet klubhelysége a körzet tagjainak adományából kezdhette meg működését. A Budai Micve Clubot Singer Ödön főrabbi vezeti, az avatáson a Pannon Klezmer Band szolgáltatta a zenét, Réz András filmesztéta és Tordai Péter Mazsihisz elnök mondott köszöntőt.

október 6.

1. Keszthelyen a Goldmark utcai zsidótemetőben emlékünnepséget szerveztek az aradi vértanúk kivégzésének 150. évfordulóján. A Kossuth Szövetség és a Panteon Alapítvány segítségével felújítottak három zsidó honvédsírt. Az ünnepségen jelen volt Kenesei Zoltán alpolgármester, a hitközséget Goldschmied István elnök képviselte. A megjelenteket Dancs Imre, a Kossuth Szövetség elnöke köszöntötte, majd Raj Tamás főrabbi szólott az egybegyűltekhez.

2. A Goethe Intézetben sajtótájékoztatót tartott a Múlt és Jövő Kiadó a frankfurti könyvvásárra való felkészülésről.

október 9.

1. Az Oneg Sabbat Klubban (VII. Szinva u. 1.) „Meddig terjed a szabadság? A Cion bölcsei és a törvény” címmel vitaestet rendezett. A vendég Feldmájer Péter, a Mazsihisz korábbi elnöke volt.

2. Féner Tamás fotóművésszel beszélgetett Garay Péter a Mazsike Klubban.

október 10.

1. A Zsidó kultúra napja alkalmából több rendezvényt is tartottak a fővárosban. A Mazsike és a Szombat szerkesztősége a Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola dísztermében irodalmi esttel emlékezett Kardos G. Györgyre (XII. Budakeszi u. 48.). Az estet Sándor Erzszi vezette, írásaiból olvasott fel Bacher Iván, Békés Pál, Megyesi Gusztáv, Spiró György, Szántó T. Gábor. A Bálint Zsidó Közösségi Ház utcabált rendezett, a Mazsike délutáni rendezvényén Heller Ágnes, Gábor György, Popper Péter, Raj Tamás, Baruch Oberlander és Zeév Paskesz rabbi tartott előadást az Iparművészeti Múzeum Aulájában. Fellépett az Új Muzsikás együttes és a Gryllus fivérek. A Szim Salom vendége Or Chadas, a bécsi reform zsidó közösség vezetője volt.

2. Az MTV1 csatornáján vasárnap esténként vetítették le a „Holocaust - A Weiss család története” című négyrészes amerikai tévéfilm sorozatot.

3. A Pesti Jesiva második évnyitóján bemutatták a jesiva idei bővített programját, valamint az új külföldi és magyarországi hallgatóit. Az évnyitón a Bzsh és a Mazsihisz vezetőin kívül a rabbikar nevében megjelent Deutsch Tamás főrabbi és Verő Tamás rabbi is. A jesiva magyar hallgatói közül felszólalt Szalay Dávid, Quitt László és Köves Slomo, akik üdvözölték az Izraelből és Amerikából érkezett új hallgatókat. A jesiva őszi programja megjelent az Egység 1999/ szeptemberi számának 6-7. Oldalán. Az aktuális heti programokat Pesti Est című kulturális rendezvény újság közölte.

október 13-18.

A frankfurti könyvvásár díszvendége Magyarország volt. A kiállítást egy közhasznú társaság szervezte Borbás László vezetésével. A szervezésben közreműködött Dalos György, a Berliini Magyar Ház vezetője és Szegedy-Maszák Mihály akadémikus, aki miniszteri biztosként irányította az előkészületeket. A rendezvényen a magyar kulturális és tudományos élet színe-java megjelent. A magyar pavilont meglátogatta Göncz Árpád köztársasági elnök és Orbán Viktor miniszterelnök is. A frankfurti Zsidó Múzeumban Kocsis Zoltán zongorázott és Kertész Imre olvasott fel írásaiból. Az eseményt beárnyékolta Csurka István MIÉP-vezér antiszemita cikke, amely a „Havi Magyar Fórum” 1999/ augusztusi számában jelent meg „A frankfurti zsarnokság” címmel. A szerző szóhasználatával élve a frankfurti vásáron a magyar irodalmat „liberál - homoszexuális - hermafrodita - kozmopolita

szervezők reprezentálják. Ha azt a néhány egykötéses díszgőjt nem tolnák maguk elé, akkor át lehetne festeni a cégért.” A cikk végén a szerző felsorolja a könyvvásárra kijutott szerzők nevét, névsort azonban nem egyforma betűkkel szedette. Vitéz Kolosváry-Borcsa Mihály gyakorlatát követve kurzív betűkkel szedték a zsidó származású, vagy zsidószimpatizáns szerzők nevét. Kurzív szedés jutott a Magyar Köztársaság elnökének és Esterházy Péternek is. Hatalmas felháborodás kísérte Csurka újabb „csínyét” nemcsak a hazai szellemi élet mértékadó személyiségei részéről, hanem a nemzetközi kapcsolatokban is. Bacher Iván „Kurzív” címmel írt publicisztikát a Népszabadság 1999. október 2-i számában (30. p.); Eörsi István: „Helyzetjelentés, Frankfurt előtt. A piacgazdaság eszmekínálata meglehetősen nyomorúságos”. Népszabadság 1999. október 9. (30. p.); Mészáros Tamás: „A frankfurti tanulság”. Magyar Hírlap, 1999. október 18. (7. p.); Kertész Imre: „Megdöbbenés, csupa megdöbbenés...” ÉS 1999. október 8. Seres László: „Frankfurt felett az ég” (ÉS 1999. október 15.) A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 1999. november 30-án értékelte e kiállítást a Magyar Rádió Márványtermében tartott tájékoztatón. Ezen elhangzott, hogy a kiállításon vendégként szereplő magyar kultúráról 50 ezer külföldi cikk jelent meg. A könyvvásár frankfurti igazgatósága is sikeresnek minősítette Magyarország szereplését.

október 14.

1. A Bécsi út 134-ben az Óbuda-újlaki téglagyár területéről elhurcoltak emlékére Székely Gábor főpolgármester-helyettes mondott emlékbeszédet az emlékkőnél rendezett koszorúzáson.
2. Alexander Bittmann „Zsidó élet Budapesten a múlt árnyai között” című fotókiállítását Giorgio Pressburger nyitotta meg a Goethe Intézetben. A kiállítás egy hónapig maradt nyitva. Ugyanitt mutatták be a közönségnek a német Jüdische Verlag „Jüdisches Stadtebild – Budapest” című kötetet, amelyet Peter Haber szerkesztett, Alexander Bittmann fotói díszítik.

október 15.

1. Székesfehérváron egy a Szálasi nyilas mozgalmát dicsőítő röplapot terjesztő főiskolást vett őrizetbe a rendőrség.
2. Stuttgartban megtalálták Oscar Schindler dokumentum-hagyatékát. A Stuttgarter Zeitung sorozatban közölt részleteket a dokumentumokból.
3. Az egyházi ingatlanrendezés véglegesített jegyzéke szerint a Mazsihisz visszakapja a nagykállói cadik lakóházát.

október 16.

A Macisz „Herzl-Nordau emlékérmét” Randolph L. Braham, Amerikában élő történésznek, valamint Chava és Jozsef Lustignak, a cfáti Magyar Nyelvterületről Elszármazottak Emlékmúzeuma alapítóinak ítélte oda a magyarországi zsidóságért végzett tevékenységük elismeréséül. A Lustig házaspár átvette a kitüntetést Engländer Tibortól, Braham professzor nevében Karsai László történész jelent meg az ünnepélyes átadáson. A díjat két éve alapították a cionista mozgalom 100 éves évfordulója alkalmából, és most ítélték oda másodszor.

október 17.

1. A Macisz küldöttei megvitatták és elfogadták a szervezet új alapszabályát a Páva utcában tartott ülésükön.
2. A Mazsike jótékonyági előadást szervezett a tokaji zsinagóga helyreállításáért. A budapesti érdeklődőket busz vitte Tokajba, ahol Májer János, Tokaj polgármestere fogadta a vendégeket. Haraszi György „Az egyiptomi kivonulás zsidó szemmel”, Zelenák István „Tokaji zsidó emlékek” címmel tartott előadást. /Tokaj városa kiadványt készített Tokaji zsidó emlékek címmel. A holocaust áldozatainak, valamint a túlélők névsorának összeállításához az Új Életben közzétett hirdetés útján jutott információkhoz a szerkesztő, Zelenák István. / A SabbathSong együttes zsidó dalokat adott elő.

október 18.

1. A Kossuth Rádióban elhangzott a Marshall Éva rendező Pap Károly novelláiból készített műsorsorozatának első darabja. A műsor alapjául a Múlt és Jövő Kiadó Pap Károly műveit tartalmazó sorozata szolgált.

2. A Mazsike Festészetet Kedvelők köre Zvolcsky Zita kiállítását tekintette meg a Szabadság tér 17-ben, a Bank Centerben.

október 19.

A Hadtörténeti Intézet udvarán emléktáblát avattak a második világháborúban hősi halált halt királyi csendőrök emlékére. Lányi Zsolt kisgazda képviselő a parlament honvédelmi bizottságának elnökeként örömet fejezte ki, hogy 50 év után sikerült visszaadni a csendőrség becsületét. Az elhangzottakat a Népszabadság 1999. október 21-i (2. p.) számában Szakály Sándor, az intézet igazgatója úgy kommentálta, hogy a csendőrség emlékére árnyat vet, hogy 1944 tavaszán és nyarán részt vett a zsidóság deportálásában, azonban a szervezetet nem szabad csak ennek alapján megítélni. Szita Szabolcs azonban emlékeztetett rá, hogy a csendőrség szerepe a zsidóság üldözésében nem 1944 tavaszán kezdődött, és nem fejeződött be az év nyarán. Köztük kevés az embermentő. A követségek védelmét élvező budapesti zsidókat a csendőrök kísérték kényszermunkára, a kisgazda Bajcsy-Zsilinszky Endrét is ők végezték ki, ezért különösen érthetetlen Lányi Zsolt szerezcsenmosdatása. A Mazsihisz, a Rauol Wallenberg Egyesület és a Measz közleményben ítélte el az emléktábla avatást. A tiltakozásokra a Népszabadság 1999. október 22-i száma utalt 5. oldalán. Karsai László történész „Lányi Zsolt mosolyog” címmel írt a Népszabadság 1999. október 27-i számában (10. p.).

október 20.

A Kozma utcai temetőben felavatták Hajós Alfréd, a magyar sport első olimpiai bajnokának felújított családi síremlékét.

október 21.

1. A moszkvai magyar nagykövetség átadta az orosz külügyminisztériumnak azt a jegyzéket, amely a második világháború éveiben, illetve azt követően a Magyarországról elhurcolt, és valószínűleg Oroszország területén fellelhető magyar kulturális kincsek felsorolását tartalmazza. A magán-, és egyházi gyűjteményből származó javak esetében ugyanis nem rendelkezik egyértelműen az 1998-ban elfogadott orosz műkincstörvény, amely egyébként a második világháború idején és azt követően a Szovjetunióba szállított javakat orosz állami tulajdonnak tekinti. A most átadott jegyzék tartalmazza a Hatvány-, és a Herzog-gyűjtemény képzőművészeti alkotásainak felsorolását.

2. A Dessewffy utcai zsinagógát és a Kiskunhalasi Zsidó hitközséget mutatta be az MTV 1 „Az utódok reménysége” című vallási műsora.

október 22.

A Magyar Tudományos Akadémián Glatz Ferenc elnök mutatta be Hadassa Ben-Itto: „A máig élő hazugság. A Cion bölcseinek jegyzőkönyvei cáfolat” című magyarul most megjelent könyvét. A bemutatón jelen voltak a magyarországi történelmi egyházak, a magyarországi zsidó szervezetek jeles képviselőin kívül az izraeli követ, és a hazai szellemi élet számos képviselője is. Az MTV 1 „Az utódok reménysége” című műsor december 2-i adásán beszámolt a rendezvényről.

október 23.

A Mazsike Garay utcai klubjában Popper Péter új előadás sorozatot indított „A pszichoanalízis útja az ezredfordulóig” címmel.

október 25.

Az MTV 1 az Új Élet zsidó folyóiratot mutatta be „Az utódok reménysége” című műsorban.

október 27.

1. A ZSVK igazgatója, Elan Steinberg New Yorkban bejelentette, hogy a vatikáni és zsidó tudósokból álló csoport kutatási eredményeinek elkészültéig lelassult XII. Pius pápa szentté avatásának előkészítése. Steinberg valószínűnek tartja, hogy XXIII. János Pál pápát avatják szentté jövőre. A hírt vatikáni források nem erősítették meg, sőt cáfolták.

2. „Klezmer és irodalom” címmel rendeztek estet a Petőfi Csarnokban. Fellépett a New York-i Klezmatiks együttes és az est díszvendége Chava Alberstein lengyel énekesnő volt. A Gryllus fivérek Kányádi Sándor erdélyi jiddis népköltészeti gyűjtéséből adtak elő, Bacher Ivánnal „Kutya Mandovszky” című könyvéről Balla István beszélgetett.

október 28.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre Szotyori László festőművész kiállítását tekintette meg a Várfok Galériában.

október 31.

A Mazsike közgyűlésén az egyesület 1300 főnyi taglétszámából a közgyűlésen 30 fő jelent meg a Garay utcai Klubban. A napirenden a beszámoló szerepelt az egyesület elmúlt évi tevékenységéről, zárszámadás az 1998 évi költségvetésről és az 1999 évi költségvetési terv előterjesztése. Székely Gábor beszámolójában kiemelte a Zsidó Kultúra Napjának sikeres megrendezését, a Mazsike helyiségeinek felújítását, a veszprémi csoport létrehozását és az első „Évkönyv” megjelentetését. A közgyűlés elfogadta a zárszámadást és a költségvetési tervet. A Számvizsgáló Bizottság lejárt mandátumát meghosszabbították. Javaslatot tettek a Várhegyi György-díj és a Mazsike-díj átadására. A Lauder Közösségi Iskola egyik alapítójáról, Várhegyi György oktatásszociológusról elnevezett díjat a zsidó oktatási intézmények javaslatai alapján Klein Judit kapja, a Mazsike-díjat pedig Kertész Imrének ítélték oda. A díjak ünnepélyes átadására és az Évkönyv ünnepélyes bemutatására 1999. november 18-án a MÚOSZ Székház Mikszáth termében került sor. A Mazsike által kiírt novella-pályázat első díját Balla D. Károly (Ungvár) „A tizedik” című munkája nyerte. A második díjazott Bornemissza Iván (Bp.): „Piac, piac” című novellája lett. Megosztott harmadik díjat nyert Szombati István (Nagyvárad) „Figyeltek rám Lili-Ármin?”, és Vasagyi Mária (Zombor) „A pohár” című elbeszélése kapott. Magyar László András (Bp.) „A rokon” című írása külön díjat kapott. A díjakat 2000. január 8-án adták át a Garay Klubban. A díjnyertes novella megjelent a Szombat 2000/Januári számában (26-28. p.). A többi nyertes pályaművet 2000 első felében jelentette meg a Szombat.

Tel-Avivban, Jeruzsálemben, Haifán és még több izraeli városban vendégszerepelt Markó Iván és a Magyar Fesztivál Balett. Bemutatták az együttes „József és testvérei” című táncjátékát, a zenét Goran Berkovits szerezte.

Debrecenben Szabados István zsidótárgyú grafikáiból nyílt kiállítás.

Megalakult az „Aviv Travel Utazási Iroda”, amely izraeli utak szervezésével, lebonyolításával foglalkozik. Az iroda székhelye a Bzsh székházában van.

Októbertől kezdte közölni az Új Élet Frideczky Frigyes „Zsidó identitásunk forrásai a Világirodalmi Lexikonban” című öt részes tanulmányát.

A Hajdú-Bihar megyei Létavértes város önkormányzata elhatározta, hogy rendbe hozza, emlékparkká alakítja az egykori zsidótemetőket Létán és Vértesen. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató meglátogatta a temetőket és találkozott a város önkormányzatának vezetőivel.

A genfi egyezmény 50. évfordulója alkalmából megemlékezést szervezett a Magyar Vöröskereszt VII/5-10 alapszervezete és a Mazsihisz. A jubileumra a Budai Várban rendezett kiállítást a Nemzetközi Vöröskereszt Közép- és Délkelet Európai Regionális Szervezete.

A NÜB októberben tartott munkaértekezletén részt vettek a Measz és a Mazsihisz vezetői is. A szervezetek vezetői sikeresnek ítélték a közös fellépést a kárpótlások érdekében. 2000-ben az Auschwitzban közös megemlékezést terveznek a magyar állam képviselőinek jelenlétével. Rendezni kell az aranyvonat ügyét, közösen kell fellépni az antiszemita, rasszista jelenségekkel szemben, és meg kell oldani a Magyar Auschwitz Alapítvány helyzetét.

Október végén izraeli otthonában 83 éves korában elhunyt Jechiel Cvi Moskovits neves zsidó pedagógus, aki 1989-1991. Között az ORI talmud tanára volt.

A jánoshalmi zsidók és leszármazottaik a Bálint Zsidó Közösségi Házban tartották baráti találkozójukat. Az egybegyűlt 22 vendéget Wirth Péter építész tájékoztatta a zsinagóga helyreállításának munkálatairól. A tervek szerint a felújított zsinagóga és temető avatására 2000 szeptemberének végén került sor.

A Szombat 1999/októberi száma összeállítást közölt a budapesti Chabad Lubavics tíz évéről (19-23 p.).

A Világosság 1999/októberi számában jelent meg Gábor György: „Legtávolabb az örökkévalótól. Az ókori zsidóság halál- és túlvilágképe és a héber Biblia” címmel.

november hónap

november 1-2.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem és a Magyarországi Holocaust Emlékbizottság konferenciát rendezett „1848-1849 magyar katonaemigrációja” címmel. A rendezvény fővédnöke Göncz Árpád köztársasági elnök volt, helye a Zrínyi Egyetem Hungária körút 9-11-ben lévő Díszterme. Az elhangzott előadások: Pusztaszeri László „A nemzetközi erőviszonyok változása és az emigráció feltételeinek alakulása”; Kaiser Ferenc „Kiss Sámuel küldetése és hányattatása”; Csóka Ferenc „A magyar emigráció hírszerzése”; Szabadka Jánosné „Beck Vilma drámája”; Róbert Péter „Zerffi Gusztáv kalandjai az emigrációban”; Zsigovits László „Szeremley Miklós angliai pályafutása”; Csikány Tamás „Vetter Antal olaszországi működése”; Kósa László „Teleki Sándor Garibaldi zászlaja alatt”; Bubán László „Zágányi Károly halállovaglása”; Négyesi Lajos „Czecz János Dél-Amerikában”; Kubassek János „Duka Tivadar indiai tevékenysége”; Schweitzer Gábor „Diplomata vagy kalandor: Dombursch Ede amerikai küldetése”; Bona Gábor „Magyar zsidó katona emigránsok”; Suba János „Kunfy Adolf emlékezete”; Kerékgyártó László „Emigráció anekdotákban”; Frank Tibor „Szemere és Kossuth: viták az emigrációban”; Ress Imre „Magyar emigráció osztrák jelentésekben”; Néma Sándor „Rónai Jácint mint az emigráció krónikása”; Bana József „Xantus János tudósításai az emigrációról”; Nagy Miklós „Magyar katona emigránsok mint felfedezők”; Miletics Péter „Katonaemigráció a történetírásban”.

november 3.

1. Az egri önkormányzat pályázatot írt ki az egri kis zsinagóga helyreállításának kivitelezésére. A tetőszerkezet, a külső vakolat helyreállításának költségeit az önkormányzat vállalja magára.

2. A Szent Pál Akadémia (XVI. Újszász u. 45/b.) konferenciát szervezett „Zsidó-keresztény együttélés az antikvitástól napjainkig” címmel. Grüll Tibor „Zsidó-keresztény kapcsolatok a Római Birodalom felbomlásának időszakában (IV-V. század)” címmel tartott előadást. Tatár György „Bibliai üdvözlés és a modern Izrael” címmel, Karsai László „Fejezetek a holocaust történetéből- hisztográfiai és teológiai problémák” címmel, Rugási Gyula „A Jeruzsálemi Templom feltámasztására irányuló kísérlet a IV. században (Julianosz Aposztata)” címmel, Raj Tamás pedig „A

zsidóság szerepe a magyar történelemben a honfoglalástól a szabadságharcig” címmel tartott előadást.

november 5.

Az Országos Főrabbi Hivatal szervezésében a pénteki kedduson Lichtmann Tamás tartott előadást.

november 4 és 7.

A Bzsh és a Mazsihisz közgyűlésének napirendjén a féléves beszámoló és ingatlanügyek szerepeltek. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató bejelentette, hogy októberben megalakult a Mazsihisz Közép-Magyarországi Területi Csoportja a kecskeméti, a kiskunhalasi és a nagyközségi hitközség részvételével. A területi csoportot Feldmájer Péter vezeti. A temetők gondozására 14 millió forintot adott a Mazsök, a 370 gondozott sírkert 24 millió forintba került. A zsinagóga felújítási program keretében folyik a jánoshalmi, a makói és a mátészalkai templom rekonstrukciója. A vidéki hitközségek képviselői a zsidó vallási élet tárgyi és személyi feltételinek hiányáról panaszkodtak. Javaslatként elhangzott egy dunántúli területi csoport felállításának lehetősége is. Ennek előképeként tekinthető a novemberben Keszthelyen tartott konferencia a győri, kaposvári, keszthelyi, nagykanizsai, pécsi, szombathelyi, székesfehérvári, veszprémi és zalaegerszegi hitközségi vezetők részvételével. A területi csoport létrehozásáról azonban nem döntött a közgyűlés. Javaslat hangzott el zsidó nyugdíjasház létesítésére. Bejelentették, hogy 2000-ben munkaszolgálatos világtalálkozót szerveznek Budapesten.

november 8.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban filmvetítéssel egybekötött tájékoztatót tartottak a Washingtoni Holocaust Emlékmúzeum tevékenységéről. Katona Judit, a Múzeum munkatársa válaszolt az érdeklődők kérdéseire.

november 9.

Ember Mária író nő olvasott fel „El a falumból” című legújabb könyvéből a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

november 10.

Schmidt Mária miniszterelnöki főtanácsadó a Független Kisgazdapárt Eckhardt Tibor Politikai Akadémiáján „Holocaustok a huszadik században” címmel nagy vitát kavarázó előadást tartott. Az előadás szövegét a Magyar Hírlap 1999. november 13-i száma közölte 7. oldalán. A kormányzati tisztséget is betöltő előadó megállapította, hogy „A 80-as évek végére a holocaust ténye, annak egyedisége, az áldozatok száma szent, támadhatatlan axiómákká váltak.” „...épp a holocaust kifejezés példátlan karrierje miatt egyre erőteljesebb az igény, hogy más népi rítusokkal kapcsolatban is polgárjogot nyerjen a holocaust - mondjuk úgy - „márkajegy” vagy „védjegy” használata. ... Bármennyire is sajnálatos, a holocaust, a zsidóság kiirtása, vagy megmentése, mellékes, mondhatni marginális szempont volt (a második világháborúban).” A Mazsihisz 1999. november 12-én tiltakozó nyilatkozatot adott ki, melyben Schmidt Máriát Le Pen legjobb magyar tanítványának nevezte. A fővárosi MSZP is állásfoglalást adott ki, követelve, hogy a kormányfő váljon meg főtanácsadójától. Orbán Viktor 1999. november 16-án közölte, hogy Schmidt élvezi bizalmát, a Történelmi Igazságtétel Bizottság pedig Schmidtet támogató nyilatkozatot tett közzé. Tamás Gáspár Miklós: „Sírgyalázók és halott gyalázók” (Magyar Hírlap 1999. november 16. 7. p.) című cikkében Schmidt kormányzati felelősségét veti fel. Radnóti Sándor „A posztmodern történész” (Népszava 1999, november 27. 7. p.) című cikkében pedig úgy véli, hogy Schmidt azért választotta ezt a témát, hogy kormánytényezőként megerősítse a nyitottságot és átjárhatóságot a jobboldal és a szélsőjobb között. A vitához hozzászólt Ungvári Tamás „Ugyan kinek az érdeke?” Virág Teréz „Felületesség vagy manipuláció?” (Magyar Hírlap, 1999. november 30. 7 p.) Csepeli György: „A verhetetlen négyes” (Népszava, 1999, november 17. 7. p.) Szilágyi Ákos „Schmidt Mária és kora”, Nyerges András, Hegyi Gyula, Kopátsy Sándor „Holocaust csak egy volt” (Magyar Hírlap,

1999 november 23.) Németh Péter interjút készített a Népszavában Schmidt Máriával (1999. december 3.); Fodor Gábor: „A közvélemény-formálók felelőssége” címmel nyílt levelet írt Orbán Viktornak, amelyben kérdést intézett a miniszterelnökhöz: helyesnek tartja-e, hogy főtanácsadója olyan véleményt fogalmaz meg, amely megsérti a magyar állampolgárok egy csoportját. Orbán nevében Stumpf válaszolt (Magyar Hírlap, 1999. december 9.), és megvédte Schmidtet. Stumpf István kancelláriaminiszter a Mazsihisznek 1999. december elsején írt levelében úgy foglalt állást, hogy a kormány mindent megtesz az antiszemitizmus közéletbe szivárgása ellen. Stumpf válasza szerint egyszerre kell keresni a „történelmi igazságot és megbékélést.” A Mazsihisz Miniszterelnöki Hivatal vezetőjének címzett feljegyzésben szerepelt, hogy a magyarországi zsidóságot nyugtalanítják, és sok emberben félelmet keltenek a fasisztoid, rasszista és antiszemita jelenségek. A dokumentum említi a Bárdossy László rehabilitálásának ügyét, a csendőrséggel és a frankfurti könyvvásárral kapcsolatos vitákat, a temetők meggyalázását, antiszemita könyvek megjelenését és terjesztését. A Mazsihisz azt várja a kormánytól, hogy minden törvényes eszközzel lépjen fel ezekkel a jelenségekkel szemben, és alkosson a holocaust tagadását büntető törvényt. A dokumentum javasolja, hogy létesüljön állandó hazai holocaust kiállítás, és emlékeztet arra, hogy még nem született megoldás a vészidőszak áldozatainak méltányos kárpótlásáról. A Mazsihisz vezetői azt kérték a kormányzattól a miniszterelnökkel folytatott 1999. november 17-i találkozón, hogy nevezzen ki olyan kormányzati képviselőt, aki a zsidóság nem vallási jellegű problémáival foglalkozik. Orbán Viktor miniszterelnök ígéretet tett arra, hogy 2000-től zsidó ügyekkel foglalkozó kormányzati biztost nevez ki. Ezzel szemben 1999. december 3-án Várhegyi Attila, a kultusztárca politikai államtitkára bejelentette, hogy a zsidóság nem vallási ügyeivel való foglalkozást is Semjén Zsolt a vallási ügyekért felelős helyettes államtitkár plusz feladatként kapja meg. Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke úgy nyilatkozott, hogy Semjén személyét elfogadják, ám új megbízatásához javasolják, hogy kapjon politikai államtitkári rangot is Várhegyi mellett. A közvélemény megosztott volt a zsidóság ügyeivel való kormányzati tisztségviselő kinevezését illetően. Sokan félték attól, hogy a sorozatosan botrányosan megnyilatkozó Schmidt Mária kapja azt a posztot, amelynek szükségességét is voltak, akik vitatták. Seres László „Kettős mérce a szubkultúrában” (ÉS 1999. december 10.) Szilágyi Ákos „Zárójelben” (ÉS, 1999. december 17.) Hankiss Ágnes a Magyar Nemzet 1999. november 17-i számában írt „Kis magyar zsidókérdés” címmel, Bararczy Eszter a Magyar Narancs 1999. december 9-i számában válaszolt a cikkre „Hálózatháború a zsidókérdésről” címmel, Eörsi István pedig a Magyar Narancs 1999. december 21-i számában reagált „Optimista - Nem ugyanaz” című írásával.

november 11.

Thury Levente keramikus művész kiállítása nyílt meg a Vigadó Galériában.

november 12.

1. Budapesten jártak a Progresszív Zsidó Világszövetség vezetői. A magas rangú delegáció 20 tagja között volt Amiel Hirsch rabbi, a World Union of Progressive Judaism elnöke is. A küldöttség látogatást tett a magyarországi szervezet Fillér utcai székházában, és találkozott a tagsággal. A Mazsihisz vezetőivel tárgyalva szorgalmazták, hogy a Szim Salom progresszív zsidó szervezetet vegyék fel a magyarországi zsidó szervezetek közé. A rabbikar azonban elutasította a Szim Salom kérését, a Bzsh és a Mazsihisz vezetői annyit ígértek, hogy a jövő év első negyedében a szervezet kérelme a szervezetek legfelső fóruma elé kerül. A Szim Salom és a Mazsihisz levélváltását a Szombat 2000/2 száma közölte 7-9. oldalán.

2. Az Országos Főrabbi Hivatal szervezésében a kidduson Gábor György tartott előadást.

3. A Kossuth Klubban (VIII. Múzeum u. 7.) Major Sándor tartott előadást „A klezmer és vidéke - gyökerek, hatások, napjaink irányzatai” címmel. 1999. november 19-én ugyanitt az Alexander, s Klezmer Band adott koncertet.

november 11.

Az MTV 1 „Az utódok reménysége” című vallási műsorában beszámolt a magyar ajkú zsidó hitközségek Debrecenben tartott első nemzetközi értekezletéről.

november 13.

„Zsidó identitás teológiája” címmel tartott előadást Tatár György a Mazsike Garay utcai Klubjában.

november 14.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Bak Béla operatőrre emlékeztek, akinek egyik utolsó munkája volt a „Razzia” című dokumentumfilm, a Varga János által megtalált, 1944 októberében készült pesti felvételek alapján. A beszélgetésben részt vett Varga János és Bokor Péter történész, valamint Sípos András filmrendező.

2. Szabó István filmrendezővel Dési János beszélgetett a Bálint Zsidó Közösségi Ház Klubjában.

3. A Menóra Egyesület hatéves évfordulóját ünnepelte a Mazsihisz Hermann Lipót Klubteremben.

november 17.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban megalakult a „Jiddisül beszélők Klubja”. A klubot Komoróczy Szonja Ráhel és Andor Eszter vezeti.

2. A Mazsike Szalon a zsidó temetőkkel foglalkozott. A beszámolót Winter Péter tartotta.

november 18.

A Mazsike Festészetet kedvelők köre Székely Bertalan kiállítását látogatták meg a Magyar Nemzeti Galériában Zwinkl András művészettörténész kalauzolásával.

november 19.

1. A Mazsike Klub vendége volt Dán Ofry író, publicista, aki az „Új Kelet” című magyar nyelvű izraeli napilapról, a Kol Jisráel rádió műsoráról, a Moszadról és az „Izrael hat győzelmes napja” című könyve keletkezéséről beszélt.

2. Egészségi állapotának romlására hivatkozva felmentését kérte Sárközi Sándor, a Measz elnöke. A szervezet országos bizottságának ülése a kérelmet elfogadta. Sárközi utódjául Fodor Istvánt, a parlament egykori elnökét, a Honvédelmi Minisztérium volt politikai államtitkárát választották meg. A Measz közleményben juttatta kifejezésre, hogy nem ért egyet a csendőrség kollektív felelősségre vonásával, de a Hadtörténeti Múzeum falán elhelyezett emléktáblával sem. A szervezet elfogadhatatlannak tartja a Bárdossy perújrafelvételére, és rehabilitálására a jobboldal által tett kezdeményezéseket is.

3. Az Országos Főrabbi Hivatal keddén Szeszler Anna, a Lauder Javne Közösségi Iskola igazgatója tartott előadást.

november 21.

A Hősök templomában 30 éves jubileumán ünnepi hangversenyt adott a Goldmark Kórus. A koncertről felvételt készített az MTV 1, és „Az Utódok reménysége” 1999. december 16-i adása a jubiláló kórusról szól.

november 24.

A „Híres zsidó zeneszerzők” sorozatban John Zorn életművéről tartott előadást Winter Péter a Mazsike Garay utcai Klubjában.

november 25.

1. A Mazsihisz nevében Tordai Péter elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató Stumpf István kancelláriaminiszterhez írt levelében újra felvetette a zsidók személyi kárpótlásának rendezetlenségét, mivel a jövő évi költségvetési tervezet sem tartalmazta ennek előirányzatát. Az év végéig nem érkezett válasz a Mazsihisz levelére.

2. A Fiala Baloldal és több társadalmi szervezettel összefogva rendezett rasszizmus elleni tüntetést. A több száz fő résztvevő előtt felszólalt Tamás Gáspár Miklós filozófus is. A Közgazdaságtudományi Egyetemtől a Parlament elé vonuló rendezvényt MIÉP-aktivisták megpróbálták megzavarni, de lökdösődésen kívül más nem történt.

november 26.

1. A VII. Nefelejcs u. 26-ban Ráday Mihály és Szabó Zoltán kerületi polgármester nyitották meg a felújított, és múzeummá alakított Róth Miksa emlékházat.
2. Az Országos Főrabbi Hivatal keddén Staller Tamás filozófus tartott előadást.

november 27.

Az Oneg Sabbat Klubban vitát rendeztek az Auschwitz-i magyar kiállítás újrendezése körül kiobbant botrányról. A meghívottak között jelen volt és elmondta tapasztalatait Radnóti Ilona, az Ihsz István tervezte forgatókönyv egyik felkért lektora, Szita Szabolcs történész, Horn Emil muzeológus, Szántó Imréné történész, és Karsai László történész.

november 26-28.

Balatonfüreden a Hotel Manuelában „Zsidó hagyomány és tudomány” címmel szemináriumot rendezett az Árákchim szervezet.

november 28.

A Hyatt Szálló Kármán és Ciolkowsky termében a Biblical World Galéria megrendezte az első magyarországi judaika árverést. Az aukción régiségeket, kegytárgyakat, könyveket és kéziratokat vásárolhattak a gyűjtők.

november 29.

Halálának századik évfordulója tiszteletére Kaufmann Dávid emlékülést tartottak a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kaufmann Gyűjteményében. A konferenciát Apor Éva, a MTAK Keleti Gyűjteményének vezetője, Schweitzer József országos főrabbi, Schöner Alfréd, a Rabbiképző igazgatója és Marosi Ernő, az MTA rendes tagja, a Történettudományi Intézet igazgatója és a Kaufmann család nevében Bakonyi Béla köszöntötte. Az elhangzott előadások: Benjamin Richkler (Jeruzsálem) „Néhány megjegyzés a Kaufmann Gyűjtemény Weisz katalógusával kapcsolatban”; Abraham David (Jeruzsálem) „Kiűzetés a pápa fennhatósága alatt lévő államokból (1569) a Kaufmann Gyűjteményben fennmaradó héber források tükrében”; Bíró Tamás „Egy XVI századi asztrológiai kézirat a Kaufmann Gyűjteményből”; Fröchlich Ida „A holt-tengeri tekercesek és a geniza tanulmányozása”; Szabados Judit „A Kaufmann gyűjtemény geniza töredékeinek helyreállítása”; Gabrielle Sad-Rajna (Párizs) „Az elmúlt 50 év zsidó művészetének kutatása”; Evelyn M. Cohen (New York) „A Kaufmann Misna Tora szövegmagyarázata”; Emilie Schrijver (Amszterdam) „A bécsi zsidó kalligrafikus”, Gewitschi Aaron Wolf Herlingen művei; Kozocsa Ildikó „A Kaufmann Gyűjtemény két középkori kódexének restaurálása”; Ormos István „A Kaufmann Gyűjtemény”. A rendezvény másnapján a konferencia résztvevői megkoszorúzták Kaufmann sírját a Kerepesi Temetőben. A sírnál Schweitzer József mondott imát. Az évforduló alkalmából a Múlt és Jövő 1999/4 száma összeállítást közölt: Bakonyi Béla: „Rendhagyó emlékbeszéd Kaufmann Dávidról”; Kaufmann Dávid: „A zsidó káté”; Goldziher Ignác: „Kaufmann Dávid könyvtára” (56-70.p.). Apor Éva a Magyar Tudomány 2000/8 számában közölt cikket a rendezvényről „Kaufmann-konferencia az Akadémián” címmel (1041-1045. p.)

november 30.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban zsidó oktatási konferenciát szervezett a Bálint Zsidó Közösségi Ház, az UJS és a Yahalom „Egzotikum-e a zsidó informális oktatás” címmel. A tanácskozást klezmer táncház zárta a Pannónia Klezmer Band közreműködésével.

november 30 - december 2.

A Hotel Hyatt Regency-ben Izrael első nemzeti kiállítását rendezték üzletember találkozóval összekötve.

Erzsébetváros önkormányzata Erzsébetváros díszpolgárává választotta Zoltai Gusztávot, a Mazsihisz ügyvezető igazgatóját.

A Magyar - Izraeli Baráti Társaság és a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának meghívására Joel Alon izraeli nagykövet Szekszárdra látogatott.

Németországi koncertkörúton vett részt Fekete László és Tóth Emil főkantor Neumark Zoltán zongoraművész kíséretében.

A „Yad Vasem Kitüntetettjeinek Egyesülete” az Igaz emberekért kifejtett tevékenységéért elismerő oklevelet adott át Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgatónak, Szita Szabolcs történésznek, Reich Katalinnak, Losonczy Andrásnak és Lazarovits Ernőnek.

A Szombat 1999/novemberi számában Gadó János közölt tanulmányt „Kis zsidó iskolastatisztika” címmel. (9-10. p.)

A Thalassa 1999/2-3 száma Csajbók Sarolta fordításában közölte Janine Chasseguet-Smirgel: „A szimbolikus tevékenység elvesztése a náci gondolkodásban” című tanulmányát.

A Lettre Internationale 1999 őszi száma (34) tematikus összeállítást közölt a frankfurti könyvvásár alkalmából. Ebben jelent meg Balla Zsófia „Életrajz darabokban” című írása.

A New York-i Central Yeshiva Thomcei Tmimim Lubavitz felsőfokú tanintézet a Pesti Jesivát kihelyezett tanintézeteként, diplomáját főiskolai diplomának fogadta el.

A Világosság 1999/novemberi számában „Világnézet-szociológiai kísérlet: Baráti levélváltás szekértáborok között” címmel fejtette ki véleményét Komoróczy Géza és Varga Károly professzor.

A HVG november 13-i számában Nyerges András közölt publicisztikát „Reprint antiszemitizmus” címmel. (63. p.)

december hónap

december 2-3.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai épületében (Egyetem tér 1.) Günter Stemberger, a bécsi egyetem judaisztika professzora tartott előadást „The formation of rabbinic Judaism: Mishnah and Talmud” címmel az első, Midrash: „The rabbinic interpretation of the Bible” címmel a második napon.

december 3.

A Rabbiképző templomában felavatták a Scheiber Sándor emléktábláját.

december 4.

Fennállásának 10 éves jubileumát ünnepelte az UJS.

december 4-5.

„Zsidó sorsok magyar színpadon” címmel kétnapos konferenciát rendezett a Szombat folyóirat a Közép- és Kelet-Európai Környezetfejlesztési Intézet Dísztermében az Andrássy u. 23-ban. A konferenciát Giorgio Pressburger író, az Olasz Kulturális Intézet igazgatója nyitotta meg. Balla Margit „A Javne Színház és előzményei. - Magyar-zsidó gyermek színjátszás” címmel tartott előadást, majd a Javne Színház részleteket mutatott be a „Judit és Holofernész” című előadásból. A konferencia második napján Halász Tamás „Adalékok a zsidó színjáték történetéhez”; Kerényi Ferenc „Zsidók a régi magyar színpadon”; Raj Tamás „Jiddis színház, zsidó színjátszási hagyományok”; Sándor Tibor „Zsidó alakok a magyar népszínművekben”; Kozma György „A pesti zsidó kabaré humora”; Heller Ágnes „A velencei kalmár”-ral kapcsolatos új kutatásairól beszélt. Varga Péter „A német felvilágosodás nemes zsidó alakjai magyar színpadokon”; Koltai Tamás „A velencei kalmár magyar színpadon”; Alpár Ágnes „A Bethlen téri Színház 1929-35.”; Gajdó Tamás „Az Új Színház alapítása - Zsidó színészek emlékiratai (1939-1942)”; Horák Magda „Az OMIKE művészakció színeköré”; Enyedi Sándor „A kolozsvári magyar zsidó színház, zsidóság a határon túli színházi életben”; Szegő György „Diaszpóra és (színházi) hely”; Götz Eszter: „Alterációk” címmel tartott előadást. A konferenciát záró kerekasztal-beszélgetésre meghívták Alföldi Róbertet, Garas Dezsőt, Kern Andrást, Kézdy Györgyöt, Kulka Jánost és B. Turán Róbertet is, a beszélgetést Nagy András vezette. Halász Tamás „A „zsidó színház” mint lakmuszpapír” című tanulmányát és Nagy András „Sorsok és színpadok” című tanulmányát a Szombat 1999/novemberi száma közölte (3-8. p.)

december 7.

A „Magyar megfontolások a Soáról” című kötetet Poszler György akadémikus, Haraszi György történész, Gergely Jenő egyháztörténész, Schweitzer József országos főrabbi és Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát mutatta be a Kossuth Klubban.

december 8.

1. Joel Alont, Izrael Állam leköszönő nagykövetét a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével tüntették ki a magyar-izraeli kapcsolatok elmélyítésében végzett munkájáért. A kitüntetést Göncz Árpád köztársasági elnök adta át a parlament Nándorfehérvári termében. Alon bejelentette, hogy utódja Várnai Judit lesz, az első olyan budapesti nagykövet, aki Izraelben született. A kitüntetési ceremónián jelen volt Schweitzer József országos főrabbi, Tordai Péter Mazsihisz elnök és Derce Tamás újpesti polgármester. Alontól - aki 1994-től töltötte be tisztségét - a Magyar - Izraeli Baráti Társaság a Síp utcai Székházban búcsúzott a Mazsihisz vezetőinek és rabbikar tagjainak jelenlétében. Az újpesti körzet a hanuka-ünnepen vett búcsút az újpesti születésű nagykövettől.

2. A Múlt és Jövő zsidó kulturális folyóirat és kiadó 10 éves jubileumát a Bárka Színházban tartotta. Az ünnepségen a folyóirat szerzői tartottak felolvasó estet, felléptek a Bárka Színház művészei, a Di Naye Kapelye, a Veszprémi, a Dávid és az Odessa Klezmer Band, valamint a Muzsikás együttes. A hanuka gyertyát Fekete László főkantor gyújtotta meg, Kőbányai János fotóiból kiállítást rendeztek, Jancsó Miklós zsidó témájú filmjeiből vetítettek.

december 9.

1. Hámori József kulturális miniszter bejelentette, hogy a kormányzat a Mazsihisz-szel történt megegyezés eredményeként létrehoz egy állandó holocaust kiállítást, melynek otthonául a Páva utcai zsinagógát jelölték ki. A templom teljes felújítása után az állandó Holocaust Emlékkiállítás mellett a Magyar Auschwitz Alapítvány és Dokumentációs Központ is itt kap végleges otthont. A felújításra a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 350 millió forintos költségvetési keretet különített el. A tervek szerint a rekonstrukció másfél év alatt készül el. Vámos Tibor akadémikus, a dokumentációs központ vezetője hangsúlyozta, hogy az állandó kiállítás létrehozása nem zsidó, hanem magyar ügy, így egyfajta jóvátételnek is tekinthető. Stumpf István kancellária miniszter bejelentette, hogy az állandó kiállítás és az Auschwitzban tervezett új kiállítás kapcsán fellángolt viták megoldására a Miniszterelnöki Hivatal bizottságot hoz létre, melytől jövő év februárjában várja

az átfogó jelentés elkészítését. Tordai Péter elmondta, hogy a hitközség nem tett le a jelenleg állami tulajdonban lévő Rumbach templom visszavásárlásának szándékáról, de a korábbi tervekkel ellentétben a Rumbach templom a kiállítás céljára túl nagy lett volna.

2. A Mazsike Festészetet kedvelők köre a Fészek Galériában Mulasics László festőművész kiállítását tekintették meg Molnár Éva művészettörténész vezetésével.

december 11.

1. A Szombat című folyóirat szerepéről és szellemiségéről készített interjút a főszerkesztővel, Szántó T. Gáborral a Magyar Hírlap 1999. december 11-én megjelent számában V. Bálint Éva. (Ahogy tetszik 12 p.)

2. Hanuka bált rendeztek a Scheiber Sándor Gimnáziumban. Ebből az alkalomból először osztották ki az 1998-ban alapított Salgó László Alapítvány 60 ezer forintos ajándékát az iskola valamennyi osztályának. Szim Salom reform közösség Fillér utcai helyiségében, a lubavicsiek a Nyugati téren tartottak ünnepséget december 4-9-én. A hanuka második napján ismeretlen tettesek betörték a Vasvári Pál utcában lévő lubavicsi imaházba, és megrongálták a berendezést, a hívek személyes rituális tárgyait pedig elvitték. A kár mintegy 40-60 millió forint. A Dohány utcai és a Hunyadi téri templomkörzet közös hanuka ünnepséget tartott a Goldmark teremben december 5-én. Vácon fél évszázada először rendezett hanuka ünnepséget az újjászületett hitközség. Turai János hitközségi elnök, valamint Klein Ervin főkántor és Lówy Tamás főrabbi vezették a szertartást.

3. A Raoul Wallenberg Egyesület közgyűlést tartott, majd ezt követően fórumot rendezett „Hitélet és szabadság aktuális kérdései” címmel. A fórum résztvevője volt Semjén Zsolt helyettes államtitkár, Iványi Gábor methodista lelkész, Szécsi József főtitkár, Németh Sándor, a HIT Gyülekezet vezetője, Barabás Tamás a Krisna Hívők képviselőjében. (Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Alapítvány XIV. Amerikai u. 96.)

december 16.

1. Román András építész kérték fel a Nemzetközi Auschwitz Bizottságban való részvételre. A bizottság az egykori haláltábor és környezete építészeti, műemléki rendezésével foglalkozik, elnöke Andrej Tomaszewski professzor.

2. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Kassák Múzeumban megtekintették a Kassák könyv és reklámművészete című tárlatot Csaplár Ferenc igazgató vezetésével.

december 17.

Az Országos Főrabbi Hivatal keddusának vendége Lancz Tibor, a Bzsh elnöke volt.

december 19.

A Hasomér Hacair újjáalakulásának 10. évfordulóját ünnepelte Nagy Ákos elnök vezetésével a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

december 21.

Fenyő István, az MTA Irodalomtörténeti Intézetének professzora Jeruzsálemben tartott előadást a Van Leer Institute meghívására a Fettman Chair and the Rosenfeld Research Project on the History of Jews in Hungary and the Habsburg Empire program keretében „The First Analysis of the Jewish Question in Hungary Ignatz Einhorn, s Fight for Freedom” címmel.

december 24.

Az Országos Főrabbi Hivatal keddusának vendége Vadas Vera, a Zsikk igazgatója volt.

Az ŐSI/HESP Kutatás Támogató Programjának keretében Perczel Anna tanulmányt készített „Pest régi zsidónegyede” címmel Lábass Endre fotóival.

Decemberben lebontották a Dohány utcai volt Continentál Szállót és Hungária Fürdőt, mivel a go-es évek elején privatizált épület gazdái semmit nem tettek az egyébként is romos állapotban lévő épület megmentésére.

Ötvennégy izraeli ortodox rabbi kiközösítette Jigal Amírt, Rabin gyilkosát, aki nem bánta meg tettét.

Decemberben ünnepelte működésének tizedik évfordulóját a Magyar Auschwitz Alapítvány és Dokumentációs Központ. A végzett munkáról és a tervekről Verő Gábor ügyvezető elnök és Szita Szabolcs kutatási igazgató adott nyilatkozatot az Új Életnek. (2000. január 1. 2. p.).

Az év végén 89 éves korában meghalt Gréda József költő, műfordító.

Raoul Wallenberg emlékére szobrot állítottak Santiago de Chilében. Az emlékművet Sir Sigmund Sternberg, a Nemzetközi Keresztény Zsidó Tanács alapítója avatta.

A Mozgó Világ 1999/12 számában jelent meg Gereben Ágnes tanulmánya „Antiszemitizmus a háború utáni Szovjetunióban” (79-91. p.) címmel.

A Beszélő 1999T/decemberi számában Karsai László tanulmánya jelent meg „Táborok, haláltáborok” címmel.

Decemberben Tamás Gáspár Miklós megvált a Szombat Alapítványtól. Mint a folyóirat decemberi számában (2. p.) bejelentette, lépésének okai között szerepel hogy a Szombat szerkesztőivel éles politikai vitába keveredett, a „Zsidó Közéleti Unió” deklarált céljaival pedig végképp nem ért egyet.

1999-ben:

A Mazsihisz 29,8 millió forint adományhoz jutott a személyi jövedelemadójuk egy százalékát felajánló 5088 fő támogatásaként. Az egy főre jutó átlagos adomány 5857 forint volt. Az ortodox hitközséget további 479 személy jelölte meg kedvezményezettként mintegy 2,8 millió forinttal egészítve ki a gazdálkodási keretet. A felajánlások a Mazsihisz éves költségvetésének mintegy 1,1 százalékát tették ki. A többi egyház számára felajánlott adományokhoz képest a zsidó felekezet számára felajánlott egy főre jutó összeg nagysága messze a legnagyobb, ami az adakozók magasabb jövedelmi kategóriába tartozását mutatja.

A Radnóti Színházban Bertold Brecht „Rettegés és ínség a Német Birodalomban” című kollázsát játszották Zsótér Sándor rendezésében.

A Pesti Színházban Bernard Malamud „A segéd” című regényéből készült adaptációt játszottak.

Hétköznap délutánonként a Maoih Dob utcai székházában Zev Paskesz (Somlai Tamás) vezetésével működik a Budapest Kotel.

Megalakulásának hét éve alatt összesen 205 támogatást ítelt oda az Igaz Emberért Alapítvány összesen 4,6 millió forint értékben az üldöztetés ideje alatt embermentő tevékenységért kitüntetetteknek. A támogatási összege Soros-pályázat útján, illetve magánszemélyek támogatása révén gyűlt össze. 1999-ben ezen belül 65 személy kapott 1,9 millió forintnyi támogatást.

Az Izraelben élő, magyar származású Miriam Ben-David Budapesten megszervezte a „Párbeszéd a toleranciáért” konferenciasorozatot. Ebből a kezdeményezésből nőtt ki a későbbi Ariadne csoport.

Aranyvonat-ügy:

1999. október 15.

A holocaust-vagyon sorsának felderítésére alakult amerikai elnöki különbizottság a Zsidó Világkongresszussal egyetértésben megállapította, hogy 1945. május 16-án Salzburgtól délre, Werfennél amerikai katonák fosztottak ki egy magyarországi zsidók vagyonával megtöltött vonatot. Biztosan csak azt lehet tudni, hogy semmit sem juttattak vissza Magyarországra. Az amerikai kormány kártérítést fizethet az elhurcolt javakért, melynek értéke várhatóan eléri a 2 milliárd dollárt. Az aranyvonat sorsáról folyó kutatásokba bekapcsolódott a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is. (Lásd bővebben: Aranyvonat az alagútban. Kivonat a Mazsók kutatócsoportja által készített tanulmányról. Szombat, 1999/10 szám 8-12. p.; Feldmájer Péter: „Az aranyvonat titkos kalandjai.” Magyar Hírlap, 1999. december 6. 7. p.; Ungár Lajos: „Az Aranyvonat és előzményei”. Új Élet, 1999. november 15. 5. p.). Az elvett javak értékének becslése évekig is eltarthat, de ilyen nagyságrendű összeg fogadására a Mazsihisznek is fel kell készülnie. A kárpótlási ügyek szakszerű kezelésére a Mazsihisz ötfős bizottságot hozott létre Sessler György vezetésével, aki a Mazsók titkárságának helyettes vezetője. A bizottság tagja Sebes György, Feldmájer Péter, Szenes Iván, Ungár Lajos és Szeszér Tibor. Mindannyian tagjai a Mazsók hasonló ügyekre szakosodott bizottságának is.

Az ÉS-ben Ungvári Tamás „A zsidó kárpótlás” címmel közölt tanulmányt annak megkétszerezéséről. (1999. október 8. 8. p.).

Külföldi kártérítés – jóvátétel:

1999. január 16.

A Knesszet Generali Alapítvány megkezdte azoknak a kártalanítását, akik a második világháború előtt a Generalival kötöttek életbiztosítást. Kelet-Európában mintegy 500 ezer kötvénytulajdonost érintheti a kártérítés.

február 4.

A németországi zsidók központi tanácsának elnöke Ignaz Bubis megerősítette, hogy a nácizmus üldözötteinek kárpótlására rövidesen megalakuló 6 milliárd márkás alap egyik társelnöki posztjára Horn Gyula volt magyar miniszterelnököt, másik társelnöki posztjára a júniusban leköszönő Roman Herzog államelnököt jelölik. Az elképzelések szerint az alap szeptember elsején, Lengyelország lerohanásának 60. évfordulóján kezdi meg kifizetéseit.

február 5.

Történész kutatók bejelentették, hogy dokumentumokkal bizonyítható, hogy a legnagyobb német magánbank, a Deutsche Bank (DB) hitelt nyújtott a koncentrációs táborok - köztük az auschwitzi halálgyár - építéséhez. A német nagybankoknak a náci időszakban játszott kétes szerepe már harmadik éve foglalkoztatja a hazai és a nemzetközi közvéleményt. A DB második világháborús szerepe akkor került a figyelem középpontjába, amikor bejelentették, hogy meg kívánják vásárolni az amerikai Banker's Trust-öt. Január végén napvilágra került, hogy több tonna rabolt arany beolvasztása és külföldi értékesítése is a DB közvetítésével történt. A DB vezérigazgatója átfogó német megoldást szorgalmazott a holocaust áldozatok követeléseinek kielégítésére ahelyett, hogy egyenként tárgyaljon különböző zsidó csoportokkal.

Az osztrák Bank Austria (BA) már január elejéig, peren kívül megegyezett a holocaust áldozatokat képviselő amerikai ügyvéddel, Edward Fagannal a kárpótlástól. A BA azért vált érintetté a holocaust áldozatok kárpótlásának kérdésében, mert a tulajdonába került Creditanstalt az Anschluss idején volt. (Lásd: HVG, 1999. február 20. 39-45. p.). A BA felügyelő bizottsága 1999. március 28-án jóváhagyta egy 40 millió dolláros alap létrehozását. Az 1999. október 28-án hitelesített

megállapodásban teljes hozzáférést kaptak zsidó szervezetek a bank archívumához. Simon Wiesenthal javasolta, hogy a kártérítés közösségi részét temetők helyreállítására és lettországi emlékhelyek gondozására fordítsák.

A francia kormány márciusban kérte az amerikai igazságszolgáltatást, hogy ne avatkozzon a Zsidó Világkongresszus és a francia bankok konfliktusába, amely a megszállás idején elkobzott zsidó javak visszaszolgáltatása kapcsán robbant ki. Az francia külügyminisztérium indoklása a francia Matteoli-bizottság jelentésére hivatkozott, amely szerint két éve foglalkoznak az üggyel. A bizottság döntése szerint az egyéni károsultak mai értéken kapják vissza elkobzott javaikat. Az örökösök nélkül maradt értékeket a zsidó szervezetek egyetértésével egy ún. Holocaust Alapba fizetik be. A ZSVK azonban elégtelennek tartja a kárpótlás mértékét, ezért a svájci és német bankok esetéhez hasonlóan kilátásba helyezte a francia bankok nemzetközi szankcióját is.

május 14.

A német koncentrációs táborok egykori lengyel foglyai pert indítottak a Dresdner Bank ellen. A mintegy 22 ezer érintett foglyot Dieter Wissgott ügyvéd képviseli a frankfurti bíróságon, ahol az SS „házi bankjától” mintegy 5,4 milliárd márkás kártérítést követelnek a túlélők.

június 23.

Jeruzsálemben terjesztette elő öt nagy európai biztosító társaság javaslatát a holocaust áldozatául esett ügyfelek kártalanítására. A francia AXA, a német Allianz, a svájci Winterthur és Zürich, valamint az olasz Generali képviseltette magát a kétnapos konferencián. Az előző év, 1998 májusában Londonban a társaságok megegyeztek, hogy a holocaust áldozatává vált egykori ügyfelek örökösei, illetve a túlélők panasszal fordulhatnak a biztosítókhoz, de a kárpótlás részleteit még nem dolgozták ki. A biztosítók ügyeivel az 1998-ban létrehozott bizottság foglalkozik Lawrence Eagleburger, volt amerikai külügyminiszter vezetésével.

A holland Reaal biztosítótársaság a konferenciával egy időben kérést intézett a zsidó szervezetekhez, hogy segítsenek megtalálni azoknak a holocaust áldozatoknak az örököseit, akik a cégtől kifizetésre jogosultak. A kérés egy hónappal azután érkezett, hogy megjelent egy könyv, amely szerint a holland bankok és biztosítók több millió guldenre tehető haszonra tettek szert az elrablott zsidó vagyontárgyak, köztük biztosítási kötvények eladásából.

Július 23-án Elan Steinberg, a ZSVK vezérigazgatója bejelentette, hogy a német Allianz kivételével sikerült megállapodni az öt európai országban a kártérítés mértékéről és formájáról. A hosszúlejáratú államkötvények hozamszámításának módszerét alkalmazva figyelembe vették az inflációt, valamint 2.0 százalékos kamatot a kötvények kifizetéséhez. Az összegek folyósításának kezdete 1999 októbere. A Los Angeles-i Simon Wiesenthal Központ web oldalt nyitott az Interneten azoknak a zsidóknak, illetve örököseiknek, akiknek ingó vagy ingatlan vagyonát, biztosítási kötvényét stb. a nácik elkobozták. Az adatbázis mintegy 50 ezer holocaust áldozat nevét tartalmazza. Az oldal címe www.livingheirs.com.

A Mazsökhöz 1999 júniusáig benyújtott igények alapján 19140 zsidó túlélő jogosult a svájci Holocaust Alap egyszeri 600 dolláros segélyére. Eddig az időpontig 7000-en kapták már kézhez az összeget, a kifizetések folyamatosak. Az ugyancsak svájci bankok által felállított 1.25 milliárd dolláros elkülönített jóvátételi keretből 2000 tavaszán kezdték meg a kifizetéseket. A jogosultak 108 országban 1999. október 28-ig adhatták le igényüket a New York-i székhelyű ügyvédi csoport részére, melynek vezetője Stephen Whinston. A jogosultak körét hat csoportra osztották. Az üldözött magánszemélyeken kívül azokra a szervezetek is jogot formálhatnak a kártérítésre, amelyek 1945 május 9-ike előtt svájci bankszámlával rendelkeztek, sikertelenül kerestek menedéket Svájcban, vagy olyan jogi személyeknél végeztek kényszermunkát, amelyek bevételüket Svájcban helyezték el. A potenciálisan érintettek figyelmének felkeltésére a zsidó orgánumon kívül az összes magyarországi napilap 1999. július 16-án, szeptember 24-én és október 15-én fizetett hirdetésben ismertette a jelentkezés mikéntjét a New York-i Information Holocaust Victim Assets Litigation felhívásának közzétételével. A jelentkezések összegyűjtésében és továbbításában

szerepet vállalt a Mazsök is. A jogosultak felkutatására július 12-én a Mazsök 15 fős kutatócsoportot alapított történészekből és levéltárosokból. A Mazsök sajtótájékoztatóján jelentette be, hogy 1999. október 22-én 202,35 millió dollár értékű közösségi kártérítési igényt nyújtott be a svájci bankokkal szemben New Yorkban az ügyben eljáró bírósághoz.

augusztus 11.

Edgar Bronfman, a ZSVK elnöke a Szabadság Érdemrend kitüntetését vette át Bill Clinton amerikai elnöktől. A kitüntetés követő fogadáson Bill Clinton biztosította a szervezetet a kárpótlási ügyben kifejtett tevékenységük támogatásáról. Az USA és Németország közösen bábáskodik egy új, legkevesebb 16 német nagyvállalat által létrehozandó kárpótlási alap létrehozásáról. Az év végére 57 német iparvállalat és bank jelezte készségét, hogy beszáll a kárpótlási alapba. A német cégek képviselői és a német kormány 8 milliárd dollárt ajánlottak fel. Ed Fagan és Michael Witt szerint viszont legalább a 20 milliárd dollárra van szükség a 800 ezer kényszermunkás tisztességes kárpótlásához. 1999. április 28-án próbapaper indult Washingtonban a második világháború alatt kényszermunkásként zsidókat alkalmazó német vállalatok ellen. A próbapert Polgár Gabriella és Harmat Gyuláné nevében indította Michael Witt német és Edward Fagan amerikai sztárügyvéd. Eddig mintegy 2600 hasonló igény érkezett be a Mazsök-höz.

szeptember 15.

A kelet-európai zsidók zárolt bankszámláinak felszabadításáról döntött a brit kormány. Az Új Élet 1999. szeptember 15-i számában a Londonban élő Kertész Pál ügyvéd közölte a zárolt bankszámlák magyar tulajdonosainak részleges jegyzékét a 3. oldalon. Ugyanitt jelent meg a Bank-Austria Creditanstalt 40 millió dolláros kárpótlási alap létrehozásáról szóló bírósági közlemény az 1933-46. között a holocaust miatt ausztriai bankok által sérelmet elszenvedettek, illetve leszármazottaik jelentkezésére. Az igényeket az angol zárolt számlák esetében 1999. szeptember 30-ig, az osztrák számlák esetében 1999. október 18-ig kellett benyújtani.

december 6.

A svájci bankokban lévő alvó számlákat a kormány megbízásából kutató bizottság 1999. december 6-án tette közzé 900 oldalas jelentését. A korábban amerikai jegybankelnök, Paul Volcker vezetésével 1996 óta Svájcban kutató csoport összegzése szerint könyvszerinti értéken 75 millió franknyi alvószámla állományból 31,6 millió frank hozható összefüggésbe holocaust áldozatokkal. Mai értéken számolva a számlák értéke 271-411 millió frank.

december 16.

Hágában az erre a célra 1997-ben létrehozott kormánybizottság jelentése szerint az amszterdami tőzsde több millió guldennek megfelelő összeggel tartozik a holland zsidó közösségnek a második világháborúban játszott szerepének következtében. A tőzsde megkönnyítette és törvényessé tette a zsidóság tulajdonában lévő értékpapírok kisajátítását.